

Rood

Ledenblad van de Partij van de Arbeid • 5e jaargang • nummer 6 • december 2008

Wouter Bos over de kredietcrisis

**Lodewijk Asscher grijpt in
in het onderwijs**

**De kandidaatlijsttrekkers
voor het Europees Parlement**

Staf Depla:

**‘We moeten af van
de vrijblijvendheid’**

Staf Depla, Tweede Kamerlid

PARTIJ VAN DE ARBEID

Sterk en sociaal

Hans van Dam werd politiek actief in de tijd van Den Uyl, van 1974 tot 1982 was hij wethouder voor de PvdA in Leiden. ‘Politiek actief zijn is voor mij een burgerplicht. Solidariteit was de reden dat ik de PvdA verkoos boven andere partijen. Ook de openheid sprak me aan.’

Hij kijkt met voldoening terug op zijn tijd als wethouder. ‘We hebben in die periode veel kunnen doen aan stadsvernieuwing, dat was toen ook hard nodig in Leiden. We hebben niet alleen de basisinfrastructuur aangepakt zoals herstel van kademuren, bruggen en riolering, maar ook veel monumenten gerestaureerd. Leiden was voor die tijd een verpauperde stad.’ Na zijn wethouderschap was Van Dam onder meer actief als penningmeester en als lid van diverse werkgroepen en kandidaatstellingscommissies. Eind 2007 nam hij het initiatief tot het oprichten van een ledenpanel in Leiden: ‘Ik was bij een aantal verenigingen bekend geraakt met ledenpanels. Het is een goede manier om te weten te komen hoe de achterban over bepaalde dingen denkt.’

‘Koppel altijd terug’

De Leidense PvdA ging direct voortvarend aan de slag. Het panel is een vaste groep leden aan wie het bestuur en de fractie geregeld vragen voorlegt om te kijken welke ideeën en doelstellingen weerklank vinden. ‘We hebben op basis van willekeurigheid mensen uit het ledenbestand uitgenodigd toe te treden. De vaste groep bestaat nu uit ongeveer 8 procent van de leden. Om de twee weken stellen we een aantal korte vragen aan het panel. We bespreken actuele weken lokale onderwerpen en een enkele keer ook landelijke onderwerpen.’

Resultaten bleven niet uit. ‘Soms wordt duidelijk dat er een verschil van opvatting is tussen de fractie of het bestuur en de leden. Dan concludeer je dat dit een punt is waar meer discussie over gevoerd moet worden. Het is ook belangrijk dat het bestuur of de fractie daar vervolgens iets mee doet. De uitslagen van ieder panel worden dan verwerkt in een verslag dat op de website wordt geplaatst en in de wekelijkse nieuwsbrief wordt opgenomen.

Hans heeft een aantal aanbevelingen voor afdelingen die ook een ledenpanel willen starten. ‘Als je met een ledenpanel begint, is het belangrijk dat je er voldoende tijd aan besteedt zodat het consequent gedaan wordt. Je moet het panel zo transparant mogelijk maken, door bijvoorbeeld de vragen en samenvattingen altijd op de site terug te koppelen.’

Tekst Thomas Bos
Foto Tessa Posthuma de Boer

de rode loper

De rode loper is bedoeld voor PvdA’ers die normaal gesproken achter de schermen werken. Deze keer wordt hij uitgerold voor Hans van Dam, oud-wethouder van Leiden en oprichter van een succesvol ledenpanel aldaar.

Wie met een ledenpanel in zijn afdeling wil beginnen, kan via de redactie contact opnemen met Hans van Dam.

9

6

22

29

- 4 BRIEVEN**
Met een cartoon van Peter Pontiac
- 5 FORUM**
Reacties op de stelling: 'Wat verwacht u van de PvdA en haar lijsttrekker voor het Europees Parlement?'
- 6 VRAAG & ANTWOORD**
Wouter Bos: 'Mede door de ongebreidelde hebzucht is de kredietcrisis ontstaan'
- 10 KLEIN KREDIET, GROOT VERSCHIL**
De 12,8 miljoen van Frank Heemskerk

- 12 PROFIEL**
Staf Depla: 'Burgers moeten de mogelijkheid krijgen om zelf weer coöperaties op te richten'
- 14 ACHTERGROND**
Van krot tot krachtwijk
- 18 PLATFORM**
Veiligheid in de buurt
- 20 EUROPESE VERKIEZINGEN**
De kandidaatlijsttrekkers aan het woord

- 22 ROOD IN DE REGIO**
Initiatieven in drie willekeurige wijken
- 25 VIJF VRAGEN AAN**
Marijke Linthorst, Eerste Kamerlid namens de PvdA
- 26 OPINIE**
Lodewijk Asscher grijpt in het Amsterdamse onderwijs in
- 29 IN MEMORIAM**
Relus ter Beek

van de voorzitter

Boodschapper

Volgend jaar juni zijn er verkiezingen voor het Europees Parlement. Jan Pronk en zijn commissie leggen momenteel de laatste hand aan het programma dat voor de aankomende vijf jaar de inzet van de PvdA zal zijn. Maar geen boodschap zonder boodschapper. En daarom mag u in december weer stemmen; op uw favoriete kandidaat-lijsttrekker voor de Europese verkiezingen.

Wie gaat ons verhaal uitdragen in Europa? Daar draait het om bij deze ledenraadpleging. U heeft de keus uit vier kandidaten met uiteenlopende achtergronden en kwaliteiten. Dat heeft u zelf kunnen zien; via youtube, op de websites van de kandidaten of 'live' tijdens een van de lijsttrekkersdebatten. Mocht u nog niet weten op wie u uw stem gaat uitbrengen; in deze *Rood* vertellen Hannah Belliot, Thijs Berman, Kris Douma en Jacques Monasch nogmaals waarom zij denken uw stem te verdienen.

Ik wens de PvdA een lijsttrekker die niet alleen in Brussel maar ook in Terneuzen, Barneveld, Weert en Groningen gekend wordt. Want de inzet van onze par-

tij in Brussel mag wat mij betreft een stuk zichtbaarder zijn in ons eigen land. Ik besef dat dat geen gemakkelijke opdracht is. De Europese politiek haalt alleen maar de voorpagina als men een pleidooi houdt voor een verbod op chocoladesigaretten - wat mij overigens geen prioriteit lijkt... De onlangs bekroonde inzet van onze Eurodelegatie voor scherper Europees toezicht op de financiële markten moet genoegen nemen met een minuscuul artikelje op pagina 11 van de krant. Terwijl scherper toezicht nu net wél heel belangrijk en betekenisvol is.

Dat moet anders. Onze successen in Brussel moeten de huiskamers binnendringen. En de als bureaucratische moloch bekend staande Europese Unie moet een menselijk gezicht krijgen. Een gezicht dat laat zien dat Europa sociaal is en er voor u moet zijn.

Juist daarom is deze ledenraadpleging van belang. U kiest het sociaaldemocratische gezicht van óns Europa.

Laat uw stem dan ook horen!

Lianne Ploumen

voorzitter@pvda.nl, www.lianneploumen.pvda.nl

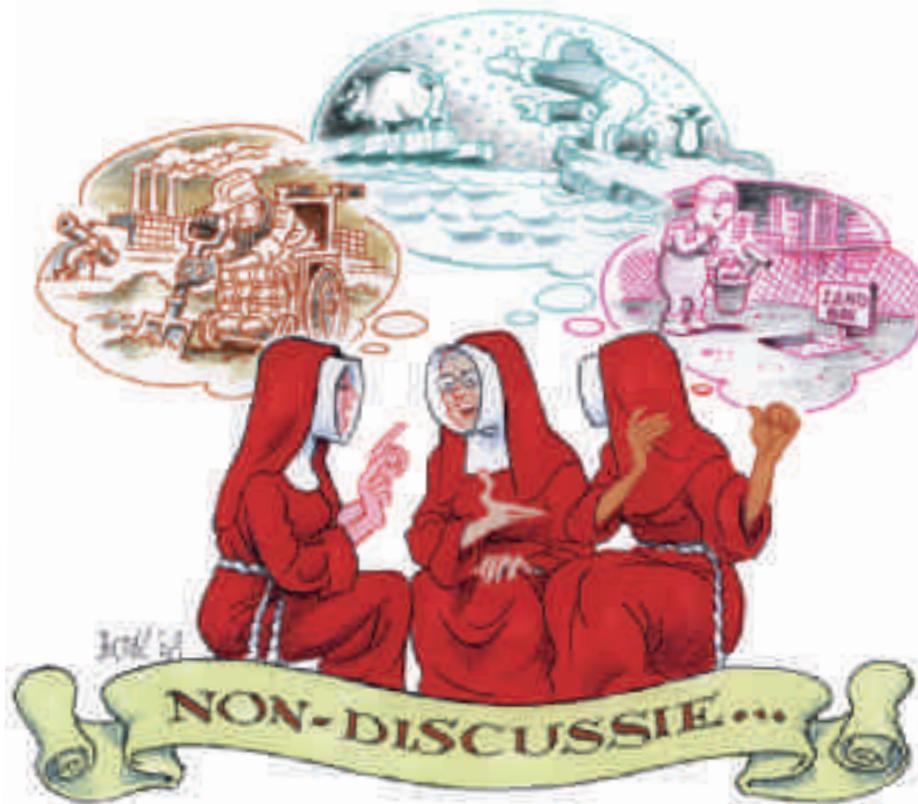
brieven

Cartoon Peter Pontiac

Heeft u *Rood* iets te melden?

Stuur uw brief naar: Partij van de Arbeid, Redactie *Rood*, postbus 1310, 1000 BH Amsterdam of mail naar: rood@pvda.nl.

(De redactie behoudt zich het recht voor brieven in te korten.)

Kanttekeningen

De reden waarom ik lid ben van de PvdA, is om wat directer geïnformeerd te worden, maar eigenlijk zouden mijn man en ik ook wel eens kanttekeningen (positief of negatief) willen maken bij het beleid van de PvdA. Zo heb ik mij ontzettend geërgerd aan de discussie van verhoging van de pensioen/AOW-leeftijd. De mensen worden wel ouder, maar of ze ook gezonder zijn/worden, valt nog te bezien. Ook is het op oudere leeftijd moeilijker om aan het arbeidsproces deel te nemen. Zo'n onderwerp levert zulke non-discusses op en verwarring bij de achterban.

Het tweede voorbeeld: Wouter Bos heeft groot gelijk, dat de spaarder moet opletten bij welke bank je spaarcenten onderbrengt en dat standpunt moet de heer Tang niet zo onderuithalen. Het getuigt van weinig respect, ook voor degene die zijn kop uitsteekt in deze kredietcrisis. De spaarder heeft zijn eigen verantwoordelijkheid en ik vind het een schande dat de spaarders bij Icesave op deze manier ermee wegkomen. Uiteraard begrijpen we ook niet dat zo'n bank goedkeuring heeft gekregen van DNB. Het derde punt: Er is te weinig speelruimte voor kinderen tot 12 jaar.

Waarom wees André Rouvoet een initiatiefvoorstel van de SP om minimaal 3 procent van de ruimte te reserveren om te spelen, af? Vanwege decentraal beleid? Zo langzamerhand krijg ik genoeg van decentraal beleid, hoewel ik daar vroeger een voorstander van was. Maar het levert ons alleen maar versnippering en vooral arrogantie van de plaatselijke politici op.

F. Diel-Kroese

Coverkreet 1

Mijn excus aan Mariëtte Hamer. Waarom nou toch weer zo'n banale oneliner, dacht ik bij het zien van de laatste cover van *Rood*: 'Ik lust Rita Verdonk rauw' Lezing van het interview deed mijn aanvankelijke ergernis omslaan in medelijden met mevrouw Hamer. Je hoeft in deze populistische tijden voor een dergelijke

quote kennelijk alleen maar 'ja' te zeggen tegen de aangever van een journalist. Dat een wilkeurige krant je zo te grazen neemt, is nog tot daaraan toe. Maar buiksprekpop van je eigen partijblad – treurig.

Henk Leene, Halfweg

Coverkreet 2

Op de cover van het laatste nummer van *Rood* wordt Mariëtte Hamer geciteerd 'Ik lust Rita Verdonk rauw'.

In het interview kom ik wat u als citaat weergeeft alleen tegen als vraag van van de interviewer tegen. Voor mij riep het de vraag op: wat heeft dit nu voor nut?

Het lijkt erg op straatvechterstaal, die naar mijn mening niet past bij de PvdA. En de PVV en TON naäpen is ook niet productief.

Liever had ik uw andere quote op de cover gezien: 'Wij zijn voor houvast en vooruitgang'.

Riet van Eyck.

Onbehoorlijk gegraai

Voortdurend is in het nieuws hoe de financiële crisis bestreden dient te worden. Wat ik echter in de hele discussie mis, is hoe de schuldigen aangepakt gaan worden. Of hoe bankdirecteuren die door hun onbehoorlijke gegraai (bijvoorbeeld Rijkman Groenink), aangepakt worden om mee te betalen aan het door hen ontstane probleem.

Ik ben een verplekgundige die geld probeerde te sparen voor de studie van zijn kinderen. Ik vind het ongelofelijk dat dit soort lieden zonder boetedoening financiële of strafrechtelijke vervolging ervan af komen. Als ik een fout maak, word ik voor de tuchtraad, de civiel rechter en de strafrechter geslept. Wat me ook irriteert is dat de samenleving die al de bonusen en salarissen van deze lieden betaalt, nu ook nog de nasleep hiervan gaat betalen. Het zou u sieren als daar door het kabinet actie op wordt ondernomen. Dit zou een signaal zijn naar de samenleving en het rechtvaardigheidsgevoel van menig Nederlander sterken.

E. van Oosterhout.

Vertrouwen

Hoe Wouter Bos deze crisis aanpakt geweldig. In deze tijd van onzekerheid straalt hij in mijn gevoel heel veel vertrouwen uit. Ik vond al dat hij het goed deed, maar ik heb alleen maar meer vertrouwen gekregen in mevrouw Bos en de partij.

Jettie Starink, Rotterdam

Erik Ader werkte voor hij met pensioen ging bij de Buitenlandse Dienst als ambassadeur

'Verdieping van de EU'

'Geen uitbreiding, maar verdieping van de Unie, uiteindelijk tot een federatie. Als individuele lidstaten stellen wij op het wereldtoneel niets voor en dat zal in de toekomst alleen maar meer zo zijn. Hoe belangrijk het is een eigenstandige rol te kunnen spelen, is steeds duidelijker geworden na acht jaar desastreus buitenlands én economisch beleid van Amerika. Zonder ons tegen de Amerikaanse bondgenoot af te willen zetten: het is noodzakelijk een alternatief bieden. Ook voor economische integratie is politieke integratie noodzakelijk: zonder dat zal vroeger of later de Euro – een van onze grootste successen tot nu toe – gedoemd zijn te mislukken. Ik verwacht dat geluid van de PvdA in Europa en in Nederland.'

Op www.pvda.nl reageerden bezoekers op de stelling: **Wat verwacht u de komende jaren van de PvdA en haar lijsttrekker voor het Europees Parlement?**

Agnes van der Woude is incassospecialist en woont in Heelen.

'Rechtvaardiger wereld'

'Onze vertegenwoordiger in Europa mag zich sterk maken voor een meer sociale, democratische en rechtvaardige wereld zonder armoede, oorlog en ongelijkheid. Meer concreet: de arme landen moeten de kans hebben op een eerlijke plaats op de wereldmarkt, zodat ze zichzelf kunnen ontwikkelen. Artikelen van de derde wereldlanden dienen zo gesubsidieerd of gepromoot te worden dat ook deze landen hun artikelen tegen een eerlijke prijs kunnen verkopen, zie de Max Havelaar methode. We moeten minder doen aan ontwikkelingshulp – geld doneren – en meer aan ontwikkelingswerk.'

Jeroen Bossers is coördinator schuldhulpverlening en woont in Maastricht

'Voer debat over eenwording'

'Als Nederlands en Europees burger verwacht ik van de PvdA en haar lijsttrekker in het Europees Parlement dat zij de Nederlandse PvdA-parlementariërs "dwingen" het debat over de Europese eenwording aan de orde te laten komen in het Nederlands parlement en daarbuiten. Enerzijds dient het enorme belang van Europa te worden uitgedragen, anderzijds moeten de tegengestelde Nederlandse en Europese belangen eerlijk en open met de burger worden besproken. Dit is de enige manier om op constructieve wijze verder te bouwen aan de Europese eenwording in het tempo dat bij de huidige Nederlandse en Europese samenleving past.'

KIJK VOOR MEER REACTIES OP WWW.PVDA.NL > FORUM

Zo veel mogelijk koers houden

Dat de huidige financiële crisis de ernstigste is sinds de Wall Street Crash van 1929, daar is iedereen het over eens. Maar wat betekent het nu voor de Nederlandse economie? Wouter Bos beantwoordt vragen van leden.

De financiële wereld is in rep en roer. Beurskoersen storten in, banken dreigen om te vallen en niemand durft meer geld aan elkaar uit te lenen. Wat is er aan de hand? 'De internationale wereld en vooral de VS heeft de afgelopen jaren op te grote voet geleefd. Er zijn hypotheken verstrekt aan mensen die dat eigenlijk niet konden betalen. Zolang de rente laag was, kapitaal overvloedig aanwezig en huizenprijzen steegen, ging het goed. Maar toen de huizenprijzen daalden en mensen hun hypotheek niet meer konden betalen, stortte het in. Toen banken, ook Europese banken, begonnen te begrijpen dat er leningen op hun balans stonden waarvan ze het risico niet kenden en er verlies op leden, verloren banken het vertrouwen in elkaar en durfden ze elkaar onderling niet meer te lenen. Zonder dit vertrouwen functioneert de financiële sector niet.'

Waarom neemt u maatregelen om banken en verzekeraars overeind te houden? 'Burgers horen in een vrije democratische samenleving op een aantal essentiële zaken te kunnen rekenen.

28 september 2008:
Benelux pompt
miljarden in Fortis.
Vlnr: Yves Leterme,
Didier Reynders,
Filip Dierckx (Fortis)
en Wouter Bos

Recht moet onpartijdig worden gesproken, medisch noodzakelijke zorg moet worden verstrekt, de toegang tot onderwijs moet breed en algemeen zijn. In dit rijtje publieke belangen hoort ook dat men ervan op aan moeten kunnen dat het bancaire systeem integer en betrouwbaar functioneert. Toen het gebrek aan vertrouwen in de financiële sector zo groot werd dat zelfs normale, gezonde financiële instellingen daar last van kregen, hebben we dus ingegrepen. Je moet er niet aan denken, wat er met de Nederlandse economie en onze spaarcenten zou gebeuren als er een grote bank om zou vallen.'

Waar komen die miljarden die we in banken stoppen, vandaan?

'De miljarden die we steken in de banken, zijn niet voor bankiers maar bijvoorbeeld ook voor de leraren en verpleegkundigen die willen dat ik voor hun spaargeld opkom dat op die banken staat. En het is een eenmalig investering; ik krijg jaarlijks een goede rente en ik kan straks waarschijnlijk met winst verkopen. Allemaal goed nieuws voor de belastingbetaler. En als dat onverhoeds niet lukt, gaat het ten koste van de staatschuld en niet ten koste van zorg of onderwijs.'

Bankiers hebben met hun salarisbeleid en hun bonusen bijgedragen aan het ontstaan van de kredietcrisis. Moeten wij als belastingbetalers nu de rekening betalen van het wanbestuur van de banken? 'Er is zeker niet altijd sprake van wanbestuur bij de financiële instellingen die nu om steun vragen, ook goede en gezonde instellingen met een goed bestuur worden door de kredietcrisis geraakt. Maar met het beloningsbeleid bij de financiële instellingen is wel wat mis, ja. Het is te veel op korte-termijn-groei gericht en niet op waardecreatie-op-lange-termijn en op publiek belang. Dit zal in de toekomst anders moeten, we zijn nu aan het kijken hoe we dit beter vorm kunnen geven. Ik heb het beperken van bonusen alvast als voorwaarde gesteld aan de steun die de overheid aan de financiële instellingen verleent. En we hebben harde afspraken gemaakt over dividendbetalingen, zodat we meedelen in eventuele winst die er wordt gemaakt voor de steun die we geven, dit alles om te vermijden dat het de belastingbetalers iets gaan kosten.'

2 oktober 2008: Wouter Bos na de Financiële Beschouwingen die werden overschaduwd door de kredietcrisis.

vraag & antwoord

Moeten we ons op een recessie voorbereiden en kunt u als minister van Financiën daarin sturen? ‘Het is ontzettend moeilijk om voorspellingen te doen in deze onzekere tijden. Ik zou me er eigenlijk niet aan moeten wagen, maar volgend jaar zullen we wel ergens net boven of net onder de nul groei uitkomen. Nou ja, in elk geval zal de groei minder zijn dan eerder was voorspeld. De groei van de wereldhandel neemt af en dat raakt Nederland behoorlijk. We zijn een klein land met een grote en open economie. Als we minder aan het buitenland kunnen verkopen, produceren en verdienen we dus ook gewoon minder. Op de wereldeconomie heb ik, net als op de olieprijs, geen enkele invloed. Gelukkig stonden we er niet slecht voor, met een begrotingsoverschot en de laagste werkloosheid van Europa. En de lagere olieprijs zal ook weer doorwerken in een lagere inflatie en dat pakt dan weer gunstig uit voor de koopkracht van mensen. Ik wil in deze turbulente tijden zo veel mogelijk koers houden en proberen onze begroting gewoon uit te voeren, met andere woorden extra investeren in de zorg, het onderwijs en duurzame energie zoals we hadden afgesproken. Dus nu niet halsoverkop gaan bezuinigen of juist allerlei dure maatregelen nemen omdat de economie afremt.’

Speelt Europa nog een rol in de kredietcrisis? ‘Europa heeft zich al bewezen als crisismanager. We zijn in korte tijd in staat geweest om op basis van gelijke principes gelijksoortige steun-operaties in gang te zetten. Ook de VS, die aanvankelijk vooral de slechte leningen wilden overnemen, hebben het Europese model overgenomen. Maar de échte rol voor Europa, de échte kansen, liggen ná de kredietcrisis. Er zijn grensoverschrijdende afspraken nodig om te voorkomen dat we ooit weer in deze problemen terechtkomen: Europese regels over transparantie, solvabiliteit en liquiditeit, Europese handhaving om te zorgen dat het er ook echt van komt, Europees toezicht om effectief op te kunnen treden als het toch misgaat. Europa heeft mazzel gehad dat er alleen banken als Northern Rock, een in essentie alleen in het Verenigd Koninkrijk actieve bank, kapot zijn gegaan. Stel je eens voor dat er een bank kapot zou zijn gegaan die in tien of twintig Europese landen actief was. De verschillende nationale toezichthouders zouden nu nog aan het twisten zijn geweest over de agenda van hun gezamenlijk overleg en ondertussen zouden de mensen hun rekening uit paniek al lang leeg gehaald

19 oktober 2008:
ING krijgt een
kapitaalinjektie van
10 miljard euro. Vlnr:
Wouter Bos, Nout
Wellink (DNB) en
Michel Tilman (ING)

hebben. En, ik kan er na Fortis/ABN-Amro over mee praten, in die gevallen waar er wel tussen toezichthouders overlegd moet worden, liep dat door gebrek aan regels en afspraken buitenewoon moeizaam.’

Hadden we zonder Europese samenwerking deze crisis dan niet kunnen bestrijden? ‘Zonder Europa was het ongetwijfeld een stuk moeilijker geweest. Financiële instellingen opereren niet in één land, maar door heel Europa. De Europese Centrale Bank heeft een paar keer op cruciale momenten krachtig optreden en de financiële markten van noodzakelijke liquiditeit voorzien. Als ieder Europees land zijn eigen munt en monetair beleid zou hebben gehad, was het nooit gelukt alles zo snel met elkaar af te stemmen. Ik weet niet of een Nederland met de gulden deze crisis overleefd zou hebben.’

En het feit dat Europa de crisis succesvol heeft aangepakt, toont dat dan niet juist aan dat er geen reden is om naar een nog sterker Europa te streven? ‘Kijk, het is echt niet geweldig consistent om tegen verdere Europese samenwerking te zijn als je tegelijkertijd constateert dat de crisis deels ontstaan is door een gebrek aan Europese samenwerking. Dat vertel ik mijn Euro-sceptische vrienden van de SP ook steeds. Dat landen binnen Europa elkaar beconcurreerden met gebrekbaar toezicht speelde een grote rol. Dat deden ze om aantrekkelijker te worden voor vestiging van financiële instellingen, dat moet echt anders. Ik vind het dan ook pikant dat juist het Verenigd Koninkrijk, met haar recente geschiedenis van het stelselmatig weigeren van strenge Europese toezichtsregels vanwege de gevolgen voor de City, nu de strijd aanbindt met het oude financiële systeem en zich wil doen kennen als bevechter van het graaikalitalisme.’

Zijn er al lessen te trekken uit deze financiële crisis? ‘Het is nu duidelijk dat de lange-termijn-schade van de kredietcrisis groot is en dat het tijd is het systeem weer van nieuwe ankers te voorzien. Hierbij wil ik veel vragen van het zelfreinigend vermogen van de banken en andere financiële instellingen. Ze moeten de verantwoordelijkheid nemen die past bij de centrale rol die de sector in de economie vervult, weten wat ze kopen en verkopen aan risico's, geen prikkels alleen maar gericht op meer en sneller maar op de lange-termijn-waardecreatie en publiek belang. Maar eerlijk gezegd, valt mij dat zelfreinigend vermogen tot nu toe nogal tegen. Hoeveel bankiers heeft u gehoord die kritisch terug durven kijken naar hun eigen manier van bankieren? Daar moeten nog wel een paar schepjes bovenop. Maar ook de overheid heeft hier een verantwoordelijkheid. Door het versterken van het toezicht op Europees en internationaal niveau. Deze sector is echt te belangrijk om aan zichzelf over te laten.’

Welke lessen zou de PvdA uit de crisis kunnen trekken?

‘Sociaaldemocraten moeten grote – ideologische en morele – lessen trekken uit de kredietcrisis. De kredietcrisis laat boven alles zien dat markten niet vanzelf het goede doen voor mensen, dat een sterke markt niet zonder een sterke overheid kan. Dat de overheid uiteindelijk in tijden waarin alles ter discussie kan komen te staan, een baken van rust en zekerheid kan, nee, moet, zijn. De kredietcrisis laat ook zien dat een bedrijfsmodel dat enkel om kapitaal en kapitaalverschaffers draait uiteindelijk vastloopt, dat een te grote oriëntatie op de korte termijn kan

14 oktober 2008:
Bos en Balkenende
in de Thorbeckezaal
tijdens een algemee
n overleg met
Kamerleden over de
kredietcrisis.

leiden tot verkeerde prikkels, onverantwoorde risico's en zeer schadelijke gevolgen. De kredietcrisis heeft het neo-liberale ordeningsmodel simpelweg op haar tekortkomingen gewezen. We hebben daarvoor ook een Europees alternatief met het Rijnlandse model - of beter - en het klinkt ook nog sociaal-democratischer: de sociale markteconomie. Daar ligt de nadruk op lange-termijn-oriëntaties ten opzichte van een eenzijdige oriëntatie op de korte termijn, op het samenwerkingsverband tussen kapitaal en arbeid en niet enkel en alleen de maximalisering van aandeelhouderswaarde, op een breed begrip van stakeholders waarbij een wijde kring van belanghebbenden wordt onderkend die allemaal geraakt worden door het reilen en zeilen van de onderneming en dus op enigerlei wijze hun belang in het ondernemingsbestuur vertegenwoordigd willen zien. Dat model moeten we nu op de voorgrond zetten.'

'Daarnaast zal, nu meer dan ooit, duurzaamheid het centrale begrip moeten worden. Kijk, die crisis op de beurzen gaat echt wel een keer over, maar de klimaat- en energiecrisis niet. Maar ook de economische orde zelf zal duurzaam moet zijn, duurzaam in de manier waarop verhoudingen worden opgebouwd tussen kapitaal en arbeid, tussen dienstverleners en afnemers, tussen bestuurders en bestuurdelen. Ik ben ervan overtuigd dat alleen in een sociale markteconomie waar markten ingebeteld worden door sterke overheden en waar bedrijven op de lange termijn gerichte samenwerkingsverbanden zijn, we de grote problemen van de moderne tijd kunnen oplossen.'

Maar er is ook een morele dimensie. De Engelsen hebben een mooie term, *Infectious Greed*. Besmettelijke, ongebreidelde hebzucht noem ik het en mede daardoor is de kredietcrisis ontstaan. Nu hebben we in veel opzichten die hebzucht in bredere zin ook zelf aangemoedigd, omdat we als belegger of toekomstig pensioengerechtigde graag willen dat er op de beurs met onze pensioencentra hoge rendementen gemaakt worden. Omdat we als consument graag het goedkoopste van het goedkoopste willen. Robert Reich stelt in zijn boek *Supercapitalism* dat mensen dit langs de route van de politiek wel tegen kunnen houden ware het niet dat ze als consument en belegger andere belangen najagen dan als werknemer en burger. Waarbij volgens Reich de laatste het meestal afleggen tegen de eersten. Wat nu wel geleerd hebben is dat het op extreme wijze nastreven van *Wealth Creation* gepaard gaat met grote risico's. Maar

De echte rol voor Europa, de echte kansen, liggen na de kredietcrisis

de morele vraag die de kredietcrisis oproept, is of de wereld behoeft heeft aan een nieuwe balans tussen meer en genoeg, tussen rijkdom en risico, tussen veel voor sommigen en weinig voor velen. Ik vind dat matiging van excessen en ongelijkheden niet alleen een deugd is maar soms zelfs een publiek belang.'

U noemde de verkiezing van Obama 'van een ontroerende grootsheid'. Een politicus heeft gegevend met een boodschap van hoop en inspiratie. Heeft u zelf ook hoop op een inspirerend nieuw financieel beleid vanuit Amerika? Hoe moet dat eruit zien?

'Met Obama heeft Amerika straks een leider die staat voor waarden waarvan ik hoop dat Amerika weer het symbool zal worden: hoop, emancipatie, ontwikkeling, waardigheid en internationalisme. Daar staat de PvdA ook voor. Maar laten we ons niet rijk rekenen, de verschillen tussen Europa en Amerika zijn vaak groter dan die tussen Democraten en Republikeinen. Zij zijn vooral Amerikaans en houden van Democraat tot Republikein minder van de overheid dan wij hier in Europa, hebben meer vertrouwen in markten, zijn individualistischer ingesteld, wantrouwen internationale instituties. Ik hoop het beste van Obama en ja, ik vond hem zeer inspirerend maar misschien moet inspirerend nieuw financieel beleid wel uit Europa komen. Wat ik dan overigens wel weer mooi vind, is dat Obama tijdens de campagne heeft laten zien zich niet enkel blind te willen staren op de financiële crisis maar dat hij ook oog heeft voor die andere grote crises: de klimaat-, de energie- en de voedselcrisis.'

U krijgt in deze tijd veel lof als minister van Financiën voor het beleid dat u tijdens deze crisis heeft gevoerd. De PvdA stijgt weer in de peilingen. Het moet toch raar zijn dat daar een financiële crisis voor nodig is. Hoe ervaart u dat? 'Ik heb zelf mogen ervaren hoe peilingen heen en weer kunnen schieten, dus daar hecht ik niet teveel waarde aan. Eén fout de komende weken en alles ligt weer anders. Laten we gewoon blijven doen waar we goed in zijn. Verantwoordelijkheid nemen, keuzes maken, optrekken voor gewone mensen. Dan let ik wel op de centen. Niet alleen die van mijzelf maar ook die van spaarders!' ■

Klein krediet, groot verschil

Kleine en startende ondernemers die niet in aanmerking komen voor financiering door een bank, kunnen vanuit een werkloosheidssituatie een microkrediet aanvragen. Staatssecretaris van Economische Zaken, Frank Heemskerk, zet daar de komende twee jaar 12,8 miljoen euro voor opzij. Niet alleen goed voor de ondernemers, maar ook de buurt heeft er vaak profijt van. Rood ging eens kijken.

Armeni Agajeva (36) kwam zes jaar geleden als politiek vluchteling uit Nagorno Karabach naar Nederland. Ze had geen cent te makken. Nu zit ze op een chique designerbank tussen de prêt-à-porter jurken van eigen ontwerp in haar studio in de Rotterdamse Schilderstraat. Haar man onderhandelt achter in de zaak met een Franse agente die de ontwerpen van de Agajeva's in Italië aan de man gaat brengen. Een paar jaar geleden kon Armeni's man niet eens een baan krijgen in de glastuinbouw. 'Onvoldoende ervaring, zeiden ze. Met paprika plukken!' zegt Armeni verontwaardigd.

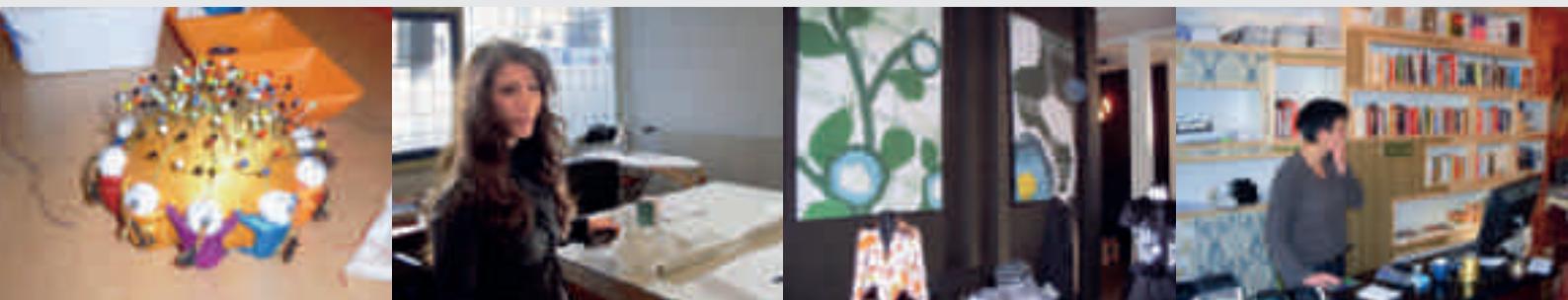
DROOM

Het had weinig gescheeld, of de droom van een eigen modestudio, die de Agajeva's al koesterden sinds ze naar Nederland kwamen, was nooit werkelijkheid geworden. Om hun zaak op te zetten hadden ze geld nodig. Geld dat de twee, die al jaren leefden van een bijstandsuitkering, niet hadden. Bij de bank zouden ze niet ver zijn gekomen. De Agajeva's hadden geen inkomen en geen geld of bezit dat als onderpand kon dienen. Gelukkig konden ze bij de Sociale Dienst Rotterdam een starterskrediet krijgen van 30 duizend euro. Dat ging ook niet zonder slag of stoot. Een medewerker van het Instituut Midden

en Kleinbedrijf (IMK) bracht op verzoek van de sociale dienst advies uit over de levensvatbaarheid van hun plannen aan de hand waarvan de Agajeva's het microkrediet aanvroeg. Het eerste oordeel was negatief. Agajeva zag haar droom even in duigen vallen, maar gelukkig bleek de adviseur van het IMK bereid zijn oordeel te herzien nadat de Agajeva's een nieuw ondernemingsplan schreven.

PILOT

Een verstandige keus, zo bleek. De winkel draait nu, na slechts twee maanden open te zijn geweest, geen verlies meer. De lening moet in vijf jaar terugbetaald zijn, maar Agajeva kijkt nu of dat sneller kan. Het illustreert de wereld van verschil die een relatief bescheiden kapitaalinjectie kan maken. Als de Rotterdamse sociale dienst het starterskrediet niet had verstrekt, zaten de Agajeva's waarschijnlijk nog steeds thuis. Het is een van de redenen waarom staatssecretaris Frank Heemskerk van Economische Zaken de komende twee jaar 12,8 miljoen euro opzij zet om startende ondernemers van kapitaal te voorzien. De microfinanciering is bedoeld voor ondernemers die, om wat voor reden dan ook, niet in aanmerking komen voor financiering door een bank. Het starterskrediet dat Agajeva kreeg is onderdeel van een pilot die gehouden werd

in Flevoland, Rotterdam, Leeuwarden, Tilburg en Hengelo. Heemskerk wil dat nu uitbreiden naar heel Nederland en ook niet uitkeringsgerechtigden in aanmerking laten komen voor een microkrediet.

GOED VOOR IEDEREEN

Als een startende onderneming een succes wordt, is daar in de eerste plaats vooral de ondernemer zelf bij gebaat. Voor Hennie Wagenaar betekende het openen van een eigen zaak een einde aan een half jaar werkloosheid. Nadat het bedrijf waar ze voor werkte werd overgenomen, raakte ze haar baan kwijt als reïntegratietrainer. Dat viel Wagenaar rauw op haar dak. 'Ik was geschokt,' zegt Wagenaar. 'Ineens was ik werkloos en zat ik in de WW.'

Toen ze een artikel in de krant las over een naaicafé, (een concurrent van Wagenaar heeft de domeinnaam naaicafe.nl inmiddels weggekocht bij de vorige eigenaar: een pornoberoer) kreeg ze een ingeving. 'Het ging over een Nederlands meisje in Berlijn dat een soort van internetcafé had opgezet, maar dan met naaimachines in plaats van computers. Je kon er een kopje koffie drinken en verstelwerkzaamheden doen. Dat leek mij ook wel wat.'

Slechts tienduizend euro had Hennie nodig om het naaicafé op te zetten in haar woonplaats Amersfoort. 'Dat is zo weinig geld dat meeste banken er niet eens aan willen beginnen, omdat ze er geen geld mee kunnen verdienen,' aldus Wagenaar. Gelukkig wees de sociale dienst Wagenaar erop dat de lokale Fortis bank een pilot met microfinanciering deed. Met behulp van haar reïntegratiecoach stelde ze een businessplan op waar de bank wel vertrouwen in had.

Het naaicafé is nu bijna een jaar open en draait inmiddels ook geen verlies meer. Wagenaar zelf is niet de enige die de vruchten plukt van haar ondernemerschap. De naaifabriek is gevestigd in een oude slagerij die leegstond voordat Wagenaar er haar intrek nam, wat de buurt een opkikker gaf. De naaiclub heeft ook een sociale functie. Een clubje vaste klanten komt er al sinds de opening en Wagenaar begeleidt een aantal allochtone vrouwen in een werktraject in dienst van de gemeente.

WEL OF NIET KREDIETWAARDIG

Sommige ondernemers krijgen het wel voor elkaar om geld bij de bank los te peuteren. Voor Gé Glazeborg (57) bijvoorbeeld was dat gelukkig geen probleem. Hij begon, nadat zijn eerdere werkgever failliet ging, een boekhandel in zijn woonplaats

'Zonder het starterskrediet zaten de Agajeva's waarschijnlijk nog steeds thuis'

Boskoop. 'Ik zag het echt niet zitten om me aan een ambitieuze middelmanager van in de dertig te moeten verantwoorden,' zegt hij.

De 35 duizend euro die hij nodig had als startkapitaal, kreeg hij vrijwel zonder slag of stoot van de bank. 'Het was binnen vijf dagen geregeld,' zegt Glazeborg. 'Ik had niet het idee dat ze mijn businessplan nou woord voor woord gelezen hadden. Ze keken alleen naar mijn winst/verliesrekening, de waarde van mijn huis en het inkomen van mijn vrouw.'

'Natuurlijk heeft de kredietwaardigheid van een startende ondernemer weinig van doen met de levensvatbaarheid van zijn plannen,' zegt Glazeborg. De overheid zou een rol kunnen spelen bij het verstrekken van financiering aan ondernemers die een goed plan hebben, maar die niet kapitaalkrachtig genoeg zijn om financiering los te peuteren bij een bank, beaamt hij. 'Voor mij was het makkelijk. Ik hoor van andere ondernemers dat het erg moeilijk kan zijn om geld los te krijgen bij de bank.'

SLOPENDE PROCEDURE

Voor alledrie de ondernemers heeft microfinanciering hun leven veranderd. Toch hebben Wagenaar en Agajeva ook wat kritische kanttekeningen bij het aanvraagproces. Slopend en oppervlakkig, vinden de dames. Agajeva vond dat de screening door de IMK-adviseur niet meer dan een momentopname opleverde. 'Ik liep al jaren bij de Sociale Dienst. Daar kenden de mensen me echt. Als er dan iemand langskomt die na een gesprek van twee uur zijn conclusie trekt, voelt dat niet goed.' Wagenaar vond het gesprek ook erg stressvol. 'Koppijn, dat kreeg ik ervan. Die man vroeg me het hemd van het lijf en hij was erg kritisch. Ik had ook niet het idee dat ik een positief advies zou krijgen na het gesprek.' Maar het was een klein offer voor het hebben van een eigen zaak, zo vindt Agajeva. 'Thuiszitten was echt vreselijk. Ik ben blij dat het over is.' ■

Wonen, wijken en het voortgezet middelbaar (beroeps) onderwijs beheersen zijn portefeuille. Daarmee is hij, tijdens deze kabinetsperiode voor de PvdA, woordvoerder op cruciale dossiers. De drijfveren van Tweede Kamerlid Staf Depla.

‘Sociaaldemocratische idealen vervelen niet’

Tijdens de hoogtijden van het tweede kabinet van Wim Kok werd Staf Depla lid van de Tweede Kamerfractie van de Partij van de Arbeid. Nu, nauwelijks acht jaar later, geldt hij als een van de meest ervaren leden van de fractie, samen met Harm Evert Waalkens en fractievoorzitter Mariëtte Hamer. ‘Ik werd lid van de fractie tijdens de laatste periode voor de opkomst van Pim Fortuyn. Een Paarse periode van vanzelfsprekende, zelfgenoegzame macht met daarna de enorme kater. Vervolgens gingen we in de oppositie, en nu zijn we weer een van de coalitiepartijen. Die telkens verschillende posities vragen steeds om een andere houding, een andere opstelling. Als lid van de oppositie is het leuk om toch dingen voor elkaar te krijgen, door initiatiefwetten in de Kamer, maar vooral door je te mengen in het maatschappelijk debat, en zo invloed uit te oefenen. Kijk, vroeger, als kind was je druk op het schoolplein, en nu ben ik dat nog steeds. Het Binnenhof is toch het grote speelplein van Nederland.’

Al decennia lang wordt er geprobeerd om oude en achterstandswijken te verbeteren. Stadsvernieuwing, stedelijke vernieuwing, krachtwijken... Het grootste probleem van de wijken lijkt nu dat allerlei instanties en organisaties, corporaties en gemeenten eindeloos praten, overleggen over eigen autonomie en verantwoordelijkheden zonder dat er iets gebeurt. Hoe krijgt u een spa in de grond?

‘Het gaat in deze periode niet om stenen, maar om mensen. We willen mensen in die wijken een perspectief geven en sterker maken. Dat men kan praten met de buren, dat kinderen veilig en goed worden opgevoed. Iedereen is het daar over eens, maar vanuit Den Haag hebben we alles wel erg ingewikeld gemaakt door regels en wetten. Je hoort de agent die iets

wil doen, de schoolmeester die vooruit wil, de wijkverpleegster die zelfstandig aan de slag wil gaan... het kost veel tijd en energie om dat allemaal in beweging te krijgen.

Ik ben zelf sinds lange tijd betrokken bij de wijk Ondiep in Utrecht. Wat je daar ziet, is dat mensen graag zelf dingen willen regelen, verantwoordelijkheid willen nemen, maar dat zij afhaken wanneer zij door de overheid niet gesteund worden, wanneer de politie niet komt op het moment dat het nodig is. Dan voelen mensen zich in de steek gelaten en onveilig. Het is idioot dat een gezin dat overlast veroorzaakt, jaar na jaar, kan blijven zitten, terwijl de slachtoffers gedwongen worden te verhuizen. Echt, dat is de omgekeerde wereld. Iedereen weet wat er aan de hand is, wanneer heel jonge ventjes in grote dure auto’s rijden. We moeten af van de vrijblijvendheid en de hufters aanpakken. Dertig hulpverleners bemoeien zich soms met één gezin en niemand weet wie wat waarom doet. Om dit soort problemen gaat het in de krachtwijken.’

Dit roept de vraag op wat de politiek moet, wanneer al die organisaties en instellingen niet of slechts met de grootste moeite zijn aan te spreken op een gewenst beleid. Wilt u de invloed van de overheid opnieuw organiseren?

‘De publieke sector is zo groot geworden, dat niemand zich er meer in kan herkennen. Scholen, woningbouwverenigingen, zorginstellingen zijn van niemand, niet van de burgers, niet van de professionals, en de politiek gaat er al helemaal niet meer over. Maar wij zijn niet de partij van de Overheid, en evenmin de partij van de Markt. Wanneer we de woningbouwcoöperatie in handen van de overheid, van een gemeente geven en het college van B&W kiest er op enig moment voor om te bezuinigen op het onderhoud, dan verloedert een wijk. Dat moeten we niet meer willen. We moeten er wel voor

zorgen dat tegenover de macht van een coöperatie een sterke tegenmacht ontstaat van huurders. Bovendien moeten burgers de mogelijkheid krijgen om zelf weer coöperaties op te richten. Dat is de manier, tegenover macht weer tegenmacht organiseren. We moeten zeggenschap van bewoners vergroten, de gemeenschapszin vergroten.'

U bent namens de fractie woordvoerder voor het vmbo en mbo. Daar is sprake van een enorme schooluitval en een negatief imago. Een aantal van die jongeren ontspoort vervolgens, ook in die veertig krachtwijken. Hoe wilt u aan die negatieve spiraal iets doen?

'In de eerste plaats gaat 60 tot 65 procent van alle kinderen naar het vmbo. Het gaat om kinderen die bakker worden, aan nemer, verpleegster, kapper en met de meesten gaat het goed. Ik vind dat we daar trots op moeten zijn, de ambities mogen best naar boven worden opgeschoefd, maar we moeten daarbij uitgaan van de individuele mogelijkheden van de kinderen. In het verleden hebben wij, sociaaldemocraten, gedacht dat we iedereen gelijke kansen zouden bieden door iedereen ook een gelijk aanbod voor te houden. Dat is een vergissing gebleken. Onderwijs dat leerlingen frustreert in plaats van

'Het gaat in deze periode niet om stenen, maar om mensen'

stimuleert, veroorzaakt schooluitval. Daarom moeten we het vmbo meer ruimte geven, bijvoorbeeld om vakscholen te ontwikkelen en het mbo daarin te ontwikkelen. Zorg bovendien voor onderwijs op maat; dat is voor de moeilijkste groepen beter dan te wachten tot ze de school hebben verlaten en in de cyclus vallen van geen werk, geen perspectief, maar wel criminaliteit.'

Waar komt uw motivatie vandaan om na acht jaar dit werk nog zo enthousiast te doen?

'Sociaaldemocratische idealen vervelen niet, ook niet na acht jaar. En mijn bron ligt in een gewoon katholiek gezin. We spraken thuis nadrukkelijk over de katholieke sociale leer, namelijk dat je je talenten inzet voor jezelf, voor je naasten en de samenleving. Dat is het en dan kom je vanzelf uit bij de sociaaldemocratie.' ■

Op het terrein van volkshuisvesting, stadsvernieuwing en stedelijke vernieuwing heeft de Partij van de Arbeid een lange traditie. Die traditie is vooral een bestuurlijke, zowel nationaal als lokaal. In de beleidsagenda's verschuift de nadruk van een bouwtechnische, architectonische en stedebouwkundige insteek naar sociale vernieuwing, emancipatie, sociale integratie en sociale participatie.

Van krot naar kracht

Na de Tweede Wereldoorlog lag de nadruk op nieuwbouw van woningen, vooral in opdracht van gemeenten en woningcorporaties. In de jaren zestig kwamen daar de 'sanering en krotpruiming' bij. In sommige jaren werden er meer dan 20.000 woningen per jaar gesloopt. Dat was meer dan de verwoestingen tijdens de oorlogsjaren. Die cijfers zijn nooit meer geëvenaard. In vele wijken en buurten ontstond fel verzet van de bewoners: zij hadden andere opvattingen over 'krotten' dan de toenmalige professionals en gemeentelijke autoriteiten. Slechte woningen moesten worden verbeterd, niet gesloopt, vonden zij. In de Tweede Kamerfractie van de PvdA leidde dit begin jaren zeventig tot felle debatten tussen Hans van den Doel (meer nieuwbouw) en Jan Schaefer (meer renovatie). Schaefer won en werd in 1973 staatssecretaris van Volkshuisvesting, evenals Marcel van Dam. In

de periode dat het Kabinet Den Uyl regeerde, bracht Schaefer de omslag van slopen naar verbeteren, waarvoor forse subsidies werden gemobiliseerd. Van Dam legde de basis voor generieke individuele huursubsidies.

KROTOPRUIMING

In die tijd was Rotterdam voorloper op het gebied van de stadsvernieuwing, vooral toen Jan van der Ploeg wethouder Stadsvernieuwing werd. Hij kocht vele duizenden particuliere huurwoningen op, die administratief werden omgekat tot sociale huurwoningen. Op basis van de Verordening Organisatie Stadsvernieuwing werden per wijk projectgroepen gevormd, bestaande uit bewoners en gemeenteambtenaren. De stadsvernieuwing richtte zich toen nog uitsluitend op vooroorlogse woongebieden. Naast veelal door PvdA-leden gedomineerde wijkorganen, kenden deze wijken ook actieve huurdersgroepen die mede

het gezicht van de stadsvernieuwing bepaalden. Ondertussen kwam er een ongekende stadsvernieuwingsproductie tot stand, eerst in Rotterdam, vervolgens in Amsterdam en uiteindelijk ook in Den Haag en een lange reeks middelgrote steden.

STADSVERNIEUWING

In de jaren tachtig bleek dat de kwaliteit van de vooroorlogse stadswijken snel verbeterde, onder meer door de vaak gunstige locatie van veel van deze wijken, niet ver van het stadscentrum. Mede door de ict-revolutie en de opkomst van de zakelijke en persoonlijke dienstverlening verbeterde de stedelijke economie. Veel van de vooroorlogse probleemwijken werden getransformeerd tot prachtwijken met een sterk verbeterde fysieke, economische en sociale kwaliteit. De problemen bleken zich in rap tempo te verschuiven naar een aantal naoorlogse wijken. Niet de particuliere verhuurders hadden daar

1901

- 1901 Woningwet, basis voor verbetering volkshuisvesting.
- 1945 Ministerie van Openbare Werken en Wederopbouw.
- 1947 Ministerie van Wederopbouw en Volkshuisvesting.
- 1956 Ministerie van Volkshuisvesting en Bouwnijverheid.

1945

- 1962 éénmiljoenste naoorlogse woning afgeleverd
- 1965 Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
- Jaren '60 'Stadsvernieuwing' (Slopen)
- 1971 Start bouw Bijlmermeer

1956

achtergrond

een hoog marktaandeel (zoals in veel vooroorlogse wijken), maar de woningcorporaties. Deze wijken waren in de jaren vijftig en zestig, soms zelfs later (Bijlmermeer!), uit de grond gestampt: sober, doelmatig, krap gedimensioneerd en uniform. Door de snel dalende populatieit van een deel van deze wijken, het gevoerde woonruimtebeleid en de snelle groei van het aantal immigranten in de stad werden deze wijken overvallen door een toenemende interculturele opgave. De aanpak van de naoorlogse wijken week duidelijk af van die van de vooroorlogse wijken. In de vooroorlogse wijken waren de huiseigenaren een deel van het probleem, in de naoorlogse wijken waren de woningcorporaties vooral een deel van de oplossing. Van sommige naoorlogse wijken was de locatie veel ongunstiger dan die van de vooroorlogse wijken. De bouwtechnische en bouwfysische kwaliteit van vele naoorlogse complexen was zeer beperkt. Vaak kozen corporaties voor een renovatie-ingreep, maar dit betekende niet zelden uitstel van executie: later kwamen er alsnog ingrijpende sloop- en herstructureringsplannen. Het multiculturele karakter van de wijkbevolking en de toenemende concentratie van veel voorkomende criminaliteit in delen van deze wijken, deels verbonden met de snel wijzigende bevolkings samenstelling, maakte de vernieuwingsopgave in naoorlogse wijken complexer dan de klassieke stadsvernieuwingsaanpak. De gemeente liet het initiatief meer en meer aan de woningcorporaties die hun activiteitenpakket snel verbreedden tot tal van diensten die verder gaan dan bouwen, verbouwen en slopen, zoals bevordering leefbaarheid, combinatie wonen-

zorg, aanpak jeugdbeleid, samenwerking met scholen en politie, en de inzet van conciërges en buurtregisseurs.

STEDELIJKE VERNIEUWING

Begin jaren negentig werd het Grotestedenbeleid geformuleerd, gericht op het verbinden van de fysieke, de economische, de sociale pijler en later ook de veiligheidspijler. Dit beleidsveld werd ambtelijk aangehaakt bij het ministerie van Binnenlandse Zaken, en kreeg een opvallend politiek profiel: dat van D66. Staatssecretaris Jakob Kohnstamm, minister Rogier van Boxtel en later de ministers Tom de Graaf en Alexander Pechtold hadden allemaal de portefeuille Grotestedenbeleid en zijn allen D66-lid. Kennelijk liet de PvdA deze portefeuille lopen, hoewel de thematiek uitstekend past binnen een sociaaldemocratische kijk op de maatschappij.

KRACHTWIJKENBELEID

Met de komst van het kabinet Balkenende 4 verhuisde het Grotestedenbeleid van Binnenlandse Zaken naar VROM. Voor het eerst telt dit ministerie twee volwaardige ministers: Jacqueline Cramer en Ella Vogelaar/Eberhard van der Laan, allen PvdA. Het Grotestedenbeleid is tegelijkertijd geherprofileerd tot het stedelijk wijkenbeleid, gericht op veertig aanvechtbaar geselecteerde aandachtswijken: krachtwijken of Vogelaarwijken gedoopt die zich in tien jaar of meer moeten ontwikkelen tot prachtwijken. In de landelijke discussie over de aanpak van deze Vogelaarwijken is soms de indruk gewekt dat dankzij het krachtwijkenbeleid eindelijk iets

wordt ondernomen in deze wijken die worden geteisterd door een veelheid aan problemen. Dit is echter volkomen onjuist. Nagenoeg overal

zijn gemeente, woningcorporaties, bewoners en tal van maatschappelijke organisaties al geruime tijd bezig deze wijken aan te pakken. Wel heeft het beleid van Ella Vogelaar vermoedelijk een versnelling gebracht, nu ook het kabinet financieel over de brug is gekomen en er tussen Rijk en gemeente voor elk van de veertig wijken zogenoeten charters zijn opgesteld.

Over het Vogelaarwijkenbeleid valt weinig algemeens te zeggen: elke wijk kent zijn eigen problemen en zijn eigen kansen. De direct betrokkenen drukken overal een eigen stempel op de aanpak. In de Tweede Kamer worden de geluiden steeds sterker dat niet alleen de veertig Vogelaarwijken schreeuwen om een actieve en integrale aanpak, maar ook een groot aantal andere wijken met vergelijkbare problemen waar tenminste een preventieve aanpak geboden is. In de WWI-begroting 2009 is voor het eerst een 'preventie-budget' opgenomen. Vele politici zijn beducht voor het 'waterbedeffect' waardoor problemen in Vogelaarwijken niet zouden worden opgelost, maar verplaatst naar andere wijken. Terwijl het nationale politieke debat regelmatig oplaat speelt het vernieuwingsproces zich af in de wijk zelf. ■

Hugo Priemus is hoogleraar Systeeminnovatie Ruimtelijke Ontwikkeling, Technische Universiteit Delft

1962	1965	1971	1973	1982	1986	1994	1997	1998	2006	2007	2008
1973	Jan Schaeffer en Marcel van Dam staatssecretaris van Volkshuisvesting					1997	Huursubsidiwet		2007	Minister voor Wonen,	
1982	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer					1998	Minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid		2008	Wijken en Integratie	
1986	Wet Individuele huursubsidië					2006	Wet op de huurtoeslag			Vogelaarwijken	
1994	Het grotestedenbeleid opgezet										

NIEUWS UIT DE PARTIJ

Nr. 6 • december 2008 • samenstelling: redactie Rood

WETENSWAARDIGHEDEN, OPVALLENDE ZAKEN EN ACTUALITEITEN UIT DE REGIO, HET LAND EN UIT EUROPA

Uitslag enquête: een goede buur(t)

Onder het motto 'PvdA, een goede buur(t)' ging de PvdA op zaterdag 20 september in meer dan tweehonderd plaatsen de straat op. Op deze eerste zaterdag na 'de derde dinsdag in september' gingen PvdA-ers het gesprek aan met de kiezer over Prinsjesdag. Aan de hand van een enquête spraken we duizenden mensen over de investeringen die de PvdA voorstelt voor volgend jaar in de wijken.

De resultaten van die straatactie werden aan het eind van de middag in een landelijke bijeenkomst in Amsterdam-Noord voorgelegd aan de PvdA-politici Wouter Bos, Mariëtte Hamer, Ella Vogelaar, Ronald Plasterk en Ahmed Aboutaleb. Uit de enquête over de buurten bleek dat de meeste mensen meer aandacht willen voor veiligheid en dat de overlast stevige aangepakt wordt. Ook hulp bij het vinden van een baan en gezinscoaches voor gezinnen die het zonder hulp niet reden, vindt men erg belangrijk.

Fractievoorzitter Mariëtte Hamer reageerde enthousiast op de uitslag van de enquête: 'Het maakt duidelijk dat de PvdA goede keuzes heeft gemaakt. De zorgen van mensen zijn ook onze zorgen. Daarom hebben

we tijdens de Algemene Beschouwingen de aandacht gevraagd voor meer wijkagenten en wijkverpleegkundigen.'

Getatoeëerde wethouders

Heerlen – kus (kunstencentrum Signe) organiseerde deze zomer een expositie over het fenomeen tattoo. De tentoonstelling werd voorbereid met kunstenaars, fotografen, tattoeerders en getatoeëerden. Tijdens de tentoonstelling maakten professionele (kunst)fotografen foto's van tattooes van bezoekers. En die foto's werden weer tentoongesteld. Kunstenares Romy Finke maakte foto's van de Heerlense PvdA-wethouders Pe Diederens (cultuur) en Lex Smeets (ruimtelijke ordening), die door Alfons Houben werden voorzien van digitatoeages. Meer informatie: www.kunstcentrumsigne.nl

Contributie PvdA-lidmaatschap verhoogd

Het Partijbestuur heeft besloten per 1 januari 2009 de contributie voor alle PvdA-leden te verhogen met 3 procent. Wanneer u per automatische incasso of acceptgiro betaalt, hoeft u niets te doen. Wanneer u via een automatische overschrijving betaalt, past u dan alstublieft het bedrag aan. Als u bezwaar heeft tegen deze verhoging, kunt u zich wenden tot de ledenadministratie. U kunt de contributietabel vinden op pvdA.nl bij 'word nu lid' > 'informatie over het lidmaatschap' of opvragen via 0900-9553.

Pleidooi voor wijkveiligheidsteams

Nijmegen – Vrijdag 31 oktober brachten Tweede Kamerlid Jeroen Dijsselbloem en Europelementariér Lily Jacobs samen met een grote delegatie van de Nijmeegse PvdA een bezoek aan de wijk Meijhorst. Deze wijk was recent in het nieuws vanwege overlast door jongeren en het gebiedsverbod dat door burgemeester De Graaf werd opgelegd. Bewoners vertelden dat overlastmeldingen bij de politie vaak niet tot (zichtbare) actie leidden. Het gevolg was dat ze geen meldingen meer deden, waaraan de politie weer de conclusie trok dat de overlast afnam. Die cirkel van miscommunicatie tussen politie en bewoners moet doorbroken worden. Raadslid Sjijn Verbruggen: 'Wij pleitten daarom voor wijkveiligheidsteams, waarin bewoners invloed hebben op de prioriteiten van de politie in hun wijk.' De Nijmeegse gemeenteraad spreekt binnenkort opnieuw over de maatregelen tegen jongerenoverlast. Verbruggen: 'Het is erg nuttig om van wijkbewoners te horen hoe zij deze problematiek ervaren. Aan de ene kant is er begrip voor de klacht van jongeren dat er voor hen geen voorzieningen zijn. Aan de andere kant is er kritiek op de politie die niet op tijd ingrijpt als het misgaat.'

Bouwmeester wint Gouden Pump

Amsterdam – Zaterdag 8 november organiseerde de vrouwennetwerken binnen de PvdA de bijeenkomst 'de leider van de toekomst is een vrouw'. Het bruiste in Pakhuis de Zwijger in Amsterdam tijdens de bijeenkomst met ruim driehonderd vrouwen en een enkele man. Fanny Bod en Emine Bozkurt, de voorzitters van de PvdA-vrouwennetwerken, presenteerden met trots een keur aan topvrouwen, waaronder Mariette Hamer en Caroline Gennez, de voorzitter van onze Vlaamse zusterpartij. Beiden benadrukkten dat de tijd rijp is voor vrouwen om te vertrouwen op hun eigen kracht, niet alleen individueel, maar ook gezamenlijk.

Feestelijke hoogtepunten waren de uitreiking van de Gouden Pump aan Lea Bouwmeester, door de leden van de vrouwennetwerken gekozen als de meest succesvolle en inspirerende jonge politica van 2008. En de uitreiking van de aanmoedigingsprijs Regionaal Vrouwennetwerk, waar het Vrouwennetwerk Noorden (Groningen en Drenthe) mee naar huis ging. Bij de feestelijke borrel praatte Lilianne Ploumen op het succes van de dag, maar herinnerde ze de aanwezigen er ook aan dat de vrijheid om te kiezen, in Nederland zo vanzelfsprekend, lang niet alle vrouwen gegeven is. Internationale solidariteit blijft hard nodig.

Vogelaarprijs 2009

Dordrecht – Op 27 september 2008 is voor het eerst de Vogelaarprijs uitgereikt aan Yildiz Bulut in Dordrecht. Zij is gekozen uit elf genomineerde personen en/of groepen, die allen als 'stille kracht' actief zijn op buurtniveau.

- Met het invoeren van de Vogelaarprijs, genoemd naar ex-minister Ella Vogelaar en het bijzonder verdienstelijk Dordtse PvdA-raadslid, Jan Vogelaar, zet de PvdA actieve vrijwilligers in de schijnwerper. Daarmee maken we zichtbaar dat we hart hebben voor mensen die belangeloos een aantoonbare bijdrage leveren aan ontmoeting, participatie en dialoog tussen verschillende groepen op het gebied van wonen en leven in de wijk of buurt. Daarnaast hechten we belang aan samenwerking en vernieuwing. Wij pleitten voor een landelijke Vogelaarprijs in 2009 (met een lokaal accent). De PvdA staat:
- voor een wijk of buurt waarin iedereen mee-
  - telt, meedoet en daarvoor de kans krijgt;
  - voor mensen die zich belangeloos inzetten voor de buurt;
  - voor 'stille krachten', want zij zijn het cement en het kloppend hart van de buurt
  - voor zichtbaarheid en hart voor mensen in de wijken , want daar draait het om!
- Wat let ons om daar ook in andere plaatsen een prijs van te maken?
- Informatie: Arie van Zanten, raadslid PvdA Dordrecht. www.pvda.dordt.nl, e-mail: ag.van.zanten@dordrecht.nl.

Oproep: meld je e-mailadres aan!

Inmiddels hebben wij van de helft van onze leden een e-mail adres geregistreerd. Dit maakt het voor ons een uw afdeling een stuk eenvoudiger en goedkooper om met onze leden te corresponderen. U ontvangt van ons meer uitnodigingen en berichten vanuit de partij, waardoor u beter op de hoogte blijft van wat er speelt en water in het land te doen is. Help ons minder geld te hoeven uitgeven aan postzendingen en geef uw e-mail adres aan ons door via ledensadministratie@pvda.nl

Veiligheid staat op het moment hoog op de politieke agenda. Iedereen woont graag in een veilige wijk, waar kinderen buiten kunnen spelen en vrouwen 's avonds alleen over straat durven. Maar hoe zorg je dat de wijk veilig is en mensen zich ook veilig voelen?

Veiligheid op maat

Het project 'Veiligheid begint bij voorkomen' is een belangrijk onderdeel van de vijfde pijler van het coalitieakkoord Veiligheid, stabiliteit en respect.

De doelstelling van het project is in 2011 een afname van de criminaliteit en overlast van 25 procent ten opzichte van het peiljaar 2002. Om de criminaliteit duurzaam terug te dringen is het kabinet van mening dat een eenzijdige strafrechtelijke benadering niet voldoende is. Daarom wordt er gekozen voor een brede aanpak, een mix van preventieve, strafrechtelijke en bestuurlijke maatregelen. Daar zijn niet alleen politie, Openbaar Ministerie en lokaal bestuur bij betrokken, maar ook Bureau Jeugdzorg, woningcorporaties, hulpverleningsorganisaties en diverse ministeries.

BETROKKENHEID

Er zijn er inderdaad nogal wat factoren van invloed op de veiligheid van een wijk, zo beaamt Tweede-Kamerlid Atje Kuiken, maar zij noemt drie basisingrediënten die het meest indringend zijn voor bewoners. In de eerste plaats moet een wijk schoon en heel zijn. Ten tweede speelt betrokkenheid bij wijk en bewoners een grote rol. En ten derde overlast, van bijvoorbeeld hangjongeren, maar ook van buren. Kuiken: 'Verloedering, vervuiling en verval geven een gevoel van onveiligheid, betrokkenheid bij

buurtbewoners geeft juist een gevoel van veiligheid.' Uit onderzoek blijkt dat bewoners zich veiliger voelen als de sociale cohesie van de buurt goed is, zelfs als de harde criminaliteitscijfers een ander beeld laten zien. 'Er zijn in Nederland gelukkig veel mensen op vele manieren betrokken in de wijk. Er zijn talrijke buurtinitiatieven, van sportmiddagen en buurtwacht tot naschoolse opvang,' aldus Kuiken.

BUURTRECHTERS

Zelfs als mensen dus in een statistisch gezien onveilige buurt wonen, voelen zij zich veilig wanneer ze elkaar kennen en dingen met elkaar doen. Kennen en gekend worden lijkt dus het motto, ook voor de wijkagent. Kuiken: 'Wijkagenten zijn zeer belangrijk, mensen vinden het belangrijk dat die zichtbaar aanwezig zijn op straat. Zij zijn de oren en de ogen van de wijk. Ze weten wat er leeft achter de voordeur en treden niet alleen repressief op, maar ook preventief.' Kennen en gekend worden speelt ook een essentiële rol in het plan van Tweede Kamerlid Ton Heerts om buurtrechters in het leven te roepen. Zijn plan is gebaseerd op het idee dat als een rechter beter weet wat er aan de hand is, hij gerichter kan straffen. 'Het is voor een rechter belangrijk om te weten wat er gaande is en ook te weten wat het effect van een straf is. Voor de een is twee nachten in de cel echt een straf, een ander groeit er alleen van. Het plan is

nog geen wetsvoorstel, maar ik heb veel respons gekregen. Het is werk in uitvoering.'

MAATWERK

Aleid Wolfsen, burgemeester van Utrecht en voormalig rechter, is het eens met Heerts. 'Als rechter ben je afhankelijk van je informatie van de stukken en de zitting, maar op die manier krijg je niet altijd voldoende informatie. Als een rechter in de buurt aanwezig is, zijn de lijnen kort. Dan kent hij de situatie en kan hij maatwerk leveren.' Maatwerk is volgens Wolfsen ook belangrijk bij het bestrijden van het derde punt van Kuiken: overlast. Natuurlijk zijn er ook andere problemen op het gebied van veiligheid, maar de overlast van vooral jongeren van Marokkaanse afkomst is een reëel probleem. In Utrecht, een stad met 300.000 inwoners gaat het niet om tientallen, maar om honderden van dergelijke jongeren. Dat is een grote groep. Die groep is oververtegenwoordigd, ook als je kijkt naar cijfers van werkloosheid, schooluitval, criminaliteit en gezinsproblemen. Ik heb daarom ook niet zoveel moeite met het idee van minister Ter Horst om etniciteit van criminelen te registreren als het functioneel is. Als rechter heb ik geleerd dat maatwerk het beste werkt en daar speelt achtergrond ook een rol. In Utrecht zijn we ook het project 'Onze toekomst' begonnen gericht op Marokkanen en voornamelijk gericht op preventie van problemen. Als die aanpak

MEDIA

NRC kopt in juni:

'Slechte wijk beïnvloedt criminaliteit kind'

De wijk waarin een kind woont, bepaalt voor een deel of dat kind het criminale pad op gaat. Een buurt met veel criminaliteit en drugsgebruik geeft jongeren de boodschap af dat het om normale verschijnselen gaat.

Het AD in september:

'Gevraagd: ideeën voor veiliger wijk'

Bewoners van de Amersfoortse wijk Kruiskamp krijgen 60.000 euro om hun wijk veiliger te maken. Het geld komt van minister Vogelaar en wijkbewoners bepalen zelf waar het aan uit wordt gegeven. De komende tijd kunnen ze ideeën inleveren bij de gemeente Amersfoort.

In oktober in de Telegraaf:

'Buurtcriminaliteit op internet'

Bewoners van Wassenaar en de Haagse wijk Loosduinen kunnen via internet op de hoogte blijven van misdrijven die in hun buurt zijn gepleegd. Dat is mogelijk door de website onzewijkveilig.nl van politiekorps Haaglanden.

op maat wilt, dan moet je cultuur, normen en waarden en sociale omgangsvormen daar ook in betrekken. Sterker nog, je doet mensen tekort als je het niet doet. En het werkt.'

PREVENTIE

Samen met tien burgemeesters van steden die kampen met probleemjongeren heeft Wolfsen onlangs gesproken met minister ter Horst over het uitbreiden van hun bevoegdheden. 'Je kunt als burgemeester met het college veel doen op het gebied van voorzieningen, sport en welzijn. Op het gebied van openbare orde kun je bijvoorbeeld een gebiedsverbod instellen en we zijn in bepaalde wijken na de zomer begonnen met straatcoaches.' Maar Wolfsen wil meer aan preventie kunnen doen. 'Wat ik niet kan en

heel jammer vind, is een kind onder toezicht plaatsen. Dat kan nu alleen op verzoek van de ouders, de officier van Justitie of de kinderbescherming. Ik vind dat een burgemeester dat ook zou moeten kunnen, wanneer het in een gezin uit de hand dreigt te lopen. Wij kennen de situatie, het begint met kleine dingen. De eerste avond dat de straatcoaches begonnen, werd er bijvoorbeeld een jongen van drie van straat geplukt, dat daar om elf uur 's avonds nog rondliep. Het begint bij de ouders. Je ziet bijvoorbeeld ook dat in meer dan de helft van de gevallen Marokkaanse ouders niet aanwezig zijn als hun kind moet voorkomen. Maar als ze actief benaderd worden om te komen, dan komt 90 procent. Als Kamerlid heb ik een aanpassing van de wet voorgesteld om het verplicht te maken

voor ouders om de zitting van hun kind bij te wonen. De Tweede Kamer heeft ingestemd en het ligt nu bij de Eerste Kamer.'

HANDHAVING

Helaas is preventie alleen niet voldoende. 'Dit alles valt of staat met het sluitstuk, de handhaving. Als het echt fout gaat, moet je secuur en adequaat optreden anders is alles wat je daarvoor doet ook weg.' Heerts sluit zich hierbij aan: 'Justitie is het sluitstuk. Een straf moet preventief werken, zodat er geen volgende keer komt. Dan moet je iemand raken, bij de een is dat met een straatverbod, bij de ander met een aantal nachten in de cel. Daarom is het zo belangrijk dat rechters weten wat er aan de hand is.' ■

DISCUSSIE

Op [pvda.nl](#) discussie over de stelling: **Het is een goed idee om de etniciteit van criminelen te registeren, zodat er voor een meer gerichte aanpak gekozen kan worden.**

De meningen zijn zeer verdeeld, een aantal ziet niets in het registreren, zoals **Ineke van Est**: 'Ik ben tegen vastlegging van etnische gegevens van criminelen. Voor wat jeugdige criminelen betreft: zorg voor voldoende begeleiding, ook van de ouders en – als het misgaat – snel handhaven door de politie, dus lik-op-stuk-beleid.' **Jenny Boesenkool** ziet wel mogelijk positieve effecten: 'Het percentage criminelen van allochtone afkomst zou wel eens veel lager uit kunnen vallen dan nu in wetenschappelijke onderzoeken wordt voorgesteld. Dat is toch zeker ook het weten waard? Groepen die toch negatief naar

voren treden, van welke afkomst dan ook, kunnen extra aandacht krijgen op sociaal-maatschappelijk gebied; sport, welzijn, scholing, opvoeding et cetera.' Ook **Ber van Haren** is het eens met de stelling, wel met een waarschuwing: 'Maar wel opletten dat we niet doorschieten van de "pappen en nathouden" cultuur naar stigmatisering van groepen als geheel.'

[DISCUSSIEER MEE OP WWW.PVDA.NL > DISCUSSIE](#)

Thijs Berman

'Wij zijn er voor de werknemers'

'De PvdA staat voor een keuze. Het vertrouwen in Europa is grotendeels weg, mensen hebben niet het gevoel dat Europa er voor hen is. Daar moeten we verandering in brengen. Wij zijn er voor de werknemers, voor de mensen met de lagere en middeninkomens. Er valt veel te verbeteren: Brussel moet leren luisteren: mensen moeten centraal staan. Dat vraagt om een sterke PvdA in een progressief Europees parlement. Je kunt niet de luiken dichtgooien omdat Europa te rechts is. We hebben maar één keuze: een progressief Europa. Daarnaast moet Europa luisteren naar de vragen van de unieke lidstaten en daar flexibel op reageren, oftewel meer maatwerk leveren. Als PvdA-europarlementariër zet ik me in voor een sociaal Europa. Sociaal voor zijn eigen mensen, maar ook voor de wereld. Zo hebben we met succes gepleit voor een ingrijpende hervorming van de landbouw en is de suikermarkt geopend voor andere landen, waardoor in Nederland enkele suikerfabrieken zijn gesloten. Hoe pijnlijk ook, daar sta ik ach-

ter. Arme boeren in ontwikkelingslanden kunnen met suikerproductie eindelijk hun boterham verdienen. Laten wij onze markt voor hen openen, en als dat gevolgen heeft voor onze industrie dan moet dat. Tegelijkertijd hebben die Nederlandse werknemers wel allemaal werk gevonden, dat hebben we samen afgedwongen. Als delegatieleider moet je kunnen onderhandelen. Dat heeft zijn eigen regels en eigen tactieken die ik heb geleerd in dat parlement. Mijn internationale ervaring maakt dat ik heel makkelijk van de ene taal naar de ander, van de ene cultuur naar de andere stap.'

Leeftijd: 51 **Woonplaats:** Groningen **Lid sinds:** 1996

Thijs Berman is PvdA-europarlementariër vanaf 2004 en heeft zich onder meer ingezet in de Commissies Landbouw, Begroting, Verzoekschriften, Mensenrechten. Hij is vice-voorzitter in de Commissie Ontwikkelingssamenwerking.

De kandidaatlijsttrekkers voor

Van 8 t/m 19 december 2008 vindt de ledenraadpleging voor de

Kris Douma

'Laat Europa voor je werken'

Mijn verkiezingsmotto is 'Laat Europa voor je werken'. Het is belangrijk vast te houden dat Europa zich met een aantal zaken niet bemoeit, zoals zorg en onderwijs, maar ik wil vooral kijken waar Europa wel een meerwaarde kan hebben. We kunnen de financiële crisis, klimaatverandering, de economische recessie, energieschaarste en concurrentie met Azië, niet in ons eentje oplossen. Zelf werk ik nu in de financiële sector en je ziet dat er vormen van beleggen in de mode zijn geraakt die meer lijken op pokeren. Daar moeten we een eind aan maken. Ook wil ik voorkomen dat de

Leeftijd: 47 **Woonplaats:** Utrecht **Lid sinds:** 1997

Kris Douma is penningmeester van de EVS en was van 2003 tot en met 2006 lid van de Tweede Kamer voor de PvdA met onder meer de portefeuille Economische zaken. Daarvoor werkte hij 15 jaar bij FNV-bonden. Thans werkt hij bij Mn Services, vermogensbeheerder voor pensioenfondsen.

financiële crisis misbruikt wordt om Europese maatregelen tegen klimaatverandering van tafel te vegen. Investeringen in de Europese economie zijn nodig om de recessie te bestrijden. Bovendien zijn onze vrede en veiligheid mede afhankelijk van Europese samenwerking. Ik kom uit een sociaaldemocratisch gezin en heb vijftien jaar bij FNV-bonden gewerkt. De bescherming van onze nationale arbeidsrechten en cao's staat hoog op mijn agenda. De samenwerking tussen Den Haag en Brussel moet beter. Met bijna vier jaar ervaring in de Tweede Kamer kan ik daar aan bijdragen. Maar ik heb ook ervaring in het bedrijfsleven en weet waar het over gaat in de financiële sector en de economie. Ik heb de energie, kennis en ervaring om dingen voor elkaar te krijgen. Het is mijn ambitie in juni 2009 voor de PvdA zes zetels te halen. Ik zou graag zien dat die zes PvdA-europarlementariërs samen met andere Europese sociaaldemocraten klinkende resultaten bereiken voor economie, klimaat en een sociaal Europa.

Hannah Belliot

'Ik wil de stem van de Nederlanders laten horen'

'Ik sta voor een nieuw sociaal Europa. Een Europa dat de klimaatverandering aanpakt, de Europese economie verbetert, werkt aan de sociale veiligheid en de internationale stabiliteit vergroot. Ik wil de stem van de Nederlanders in Europa laten horen, hun zorgen kenbaar maken bijvoorbeeld als het gaat om grensoverschrijdende criminaliteit en het gebrek aan sociale arbeidswetgeving. Sociaal-economische ontwikkeling moet voor alle mensen gelden. Daartoe is naast scholing op het hoogste niveau ook noodzakelijk dat mensen uit het midden- en lagere kader goed opgeleid worden. Er mogen geen grote groepen werkende armen ontstaan. Het minimumloon moet voor een ieder een garantie zijn. De verbetering van de Europese economie moet impliciet duurzame productie zijn, Europa moet sociaal, duurzaam en sterk zijn. Ik wil opkomen voor mensen die achterblijven in de maatschappij. Er mag niet getornd worden aan sociale regels en arbeidsomstandigheden. Europa moet voor gewone mensen een con-

tinent zijn waar je vertrouwd mee bent, waar men zich emotioneel verbonden mee weet. Ik zal er alles aan doen om Europa meer bij de mensen te laten leven zodat zij zich emotioneel aandeelhouder van Europa gaan voelen. Ik werk graag samen om deze doelen te bereiken. Dat samenwerken staat ook in de traditie van Internationale solidariteit. Als ik de steun krijg van de leden, zeggen ze ja tegen iemand die al drie verkiezingen heeft gewonnen. In het stadsdeel Amsterdam Zuidoost en in de centrale stad van Amsterdam.'

Leeftijd: 60 **Woonplaats:** Amsterdam **Lid sinds:** 1996
Hannah Belliot was van 1998 tot 2002 DB-voorzitter van het Stadsdeel Amsterdam-Zuidoost, in haar portefeuille onder meer openbare orde en veiligheid en van 2002 tot 2006 wethouder van Amsterdam met de portefeuilles zorg, cultuur, lokale media en monumenten.

or het Europees Parlement

lijsttrekker voor Europa plaats. Een voorstelrondje.

Jacques Monasch

'Er is een radicale omslag nodig in Europa'

'Wie voor Europa is, moet het durven veranderen. De volgende punten zijn daarbij van belang: Europa moet weg van het Amerikaans kapitalisme en kiezen voor Europese activeerende verzorgingsstaten. Wij als sociaaldemocraten moeten durven te besturen. Geen marktdenken, wel zorgen voor goed onderwijs, goede zorg en een goed woningbouwbeleid. Daarnaast moet Europa krachtig en zelfbewust de vrijheid van meningsuiting en gelijke behandeling van man en vrouw beschermen. Europa moet schoon schip maken in Straatsburg en Brussel; weg met de bureaucratie, het geldverblindende vergadercircuit en de bemoeizucht met lokale en nationale zaken. Tot slot moet Europa duurzaam zijn en daarin de internationale standaard wereldwijd. Dit kan door bijvoorbeeld de productie van energieuwige auto's in de Europese auto-industrie te stimuleren. En de import van vervuilende auto's te verbieden. We hebben echt een radicale omslag nodig in Europa. Mensen zijn nog gefrustreerd over het referendum dat we niet hebben gehad. Maar

we moeten het over de inhoud hebben. Waar gaat Europa wel over en waarover niet? Met Jan Pronks voorstellen voor het nieuwe Europese verkiezingsprogramma slaan we die nieuwe richting in, die voorstellen passen mij als een jas. Als mede-initiatiefnemer van de Rode Veren, heb ik al gepleit voor een meer sociaaldemocratische koers. Dit geluid is mijn authentieke geluid. En met dit geluid wil ik met name tegen Hans van Baalen van de VVD campagne voeren. Hij kiest voor Amerika, ik voor een heldere sociaaldemocratische koers. Daarmee wil ik voor de PvdA Europees verkiezingen gaan winnen.'

Leeftijd: 46 **Woonplaats:** Amsterdam **Lid sinds:** 1977
Jacques Monasch werkte voor de Amerikaanse Democraten in Moskou en Kiev, was directeur Beleid en Campagnes van de PvdA, hoofd Voorlichting Tweede Kamerverkiezingen, secretaris voor Lokaal Bestuur van de Wiardi Beckmanstichting en fractievoorzitter stadsdeel de Pijp in Amsterdam. Hij werkt nu voor opdrachtgevers in Nederland, Europa en Afrika.

Woensel, Poelenburg en De Bouwen: twee zogenoemde krachtwijken en één prachtwijk.
Hoe staat het met die wijken, waar zijn ze mee bezig, wat gaat er goed, wat niet?
Rood ging te rade bij bewoners, wethouders en andere betrokkenen.

Op zoek naar de kracht

DE ORGANISCHE MANIER

Eindhoven – Woensel West is een bekende en beruchte volkswijk. Het is een oude wijk, en het barst er van de problemen. Er is een hoge werkloosheid, er zijn veel mensen met psychische problemen, er is overmatig drank en drugsgebruik, prostitutie, criminaliteit en, zeker onder de oudere bevolking, sprake van vereenzaming. Een deel van de woningen is sterk verouderd. Woensel West is dan ook een van de veertig krachtwijken, maar de aanpak van de wijk verschilt van de rest van het land.

De problemen van Woensel West zijn niet van vandaag of morgen. Al decennia lang geldt de wijk als 'een volksbuurt', als 'een achterstandswijk' en nu als 'een krachtwijk'. 'Er is de afgelopen decennia flink geïnvesteerd in de veiligheid van de wijk. Dat heeft absoluut geleid tot verbetering, maar er is nog heel veel te doen,' zegt verantwoordelijk wethouder Mary Fiers (PvdA). 'Woensel West heeft bijzondere, eigenzinnige en volkse bewoners die hun eigen plan trekken.'

Hoe? Een voorbeeld. In twee straten brak men zijn nek over het vuil, in de voortuinen, in de achtertuinen en in de paadjes achter de huizen. De bewoners staken de koppen bij elkaar en spraken af om de zaak op te schonen. Ze zorgden ervoor dat twee volle en grote containers met vuil werden afgevoerd. En daarna spraken ze af bij een barbecue en werd er nagedacht over de manier waarop achterpaadjes kunnen worden verkleind, of op een andere manier minder aantrekkelijk worden om vuil te storten.

BUURTONDERNEMING

'Zo iets maakt Woensel West ook een prachtwijk,' aldus nog Mary Fiers. 'Er gebeuren veel goede dingen. Bewoners werken, samen met instanties, hard aan verbeteringen in de wijk. We hebben daarom besloten om met woningcorporatie Trudo en de buurtbewoners een Buurtonderneming op te richten. Op die manier hebben we een gemeenschappelijke uitvoeringsorganisatie in de wijk. Wij hopen dat de slagkracht zo vergroot wordt. Als

betrokken organisaties werken we dus niet meer vanuit onze eigen kokers, maar vanuit de wijk. We dragen dan ook mensen en verantwoordelijkheden over aan de uitvoeringsorganisatie. En natuurlijk is de bewonersorganisatie er ook nauw bij betrokken.'

Albertin Schoots woont sinds 1974 in Woensel West en is betrokken bij de buurtvereniging. 'Ja, er zijn veel problemen,' erkent ze, 'maar het is óók een fijne wijk. Er kan hier van alles gebeuren; de wijk is geméleerd, met mensen van hoog tot laag. Ik heb het hier erg naar mijn zin.' Schoots is blij dat de Buurtonderneming van start gaat. Dan kan er vaart worden gezet achter projecten. Er is nu bijvoorbeeld vertraging opgelopen met de bouw van een Brede School. De aanvankelijke opening op 1 januari 2010 is uitgesteld tot 31 december van datzelfde jaar. 'Door die vertraging komen ook inschrijvingen weer in gevaar, en dat betekent dat ouders hun kinderen weer buiten de buurt naar school brengen,' zegt ze.

Schoots werkt voor het ROC Eindhoven in Woensel West. Het is haar opdracht om een op maat gemaakte scholingsaanbod voor de wijk te ontwikkelen. Als bestuurslid van de wijkvereniging is ze ook als vrijwilliger actief in de wijk. 'We hebben geen voorzitter, maar een kerngroep en die neemt gezamenlijk de beslissingen. Door de eigenzinnigheid van de bevolking van Woensel West heeft het geen zin om van bovenaf te bepalen wat waar en hoe iets moet gebeuren. Wat we hier doen is van onder op de verbetering van deze wijk aanpakken. Er is dus geen masterplan, geen blauwdruk, geen tijdtabel waarop je kunt zien dat die straat, en dat huis op dat moment wordt aangepakt. Dat werkt hier niet. Als er een probleem wordt ervaren door de mensen, nemen ze dat op en zorgen ze dat het wordt aangepakt. Dat is de organische manier, de Eindhovense aanpak, uniek in Nederland.'

van de wijken

WERKGROEPEN EN EEN DIGITALE COMMUNITY

Drachten – Een wijk slopen en herbouwen is makkelijker gezegd dan gedaan. Heeft de gemeente in samenwerking met corporaties net bedacht dat er vijf mooie, nieuwe woontorens worden gebouwd, zetten de bewoners de hakken in het zand. Hoe pak je nu een nieuwe wijk aan, zodat de bevolking de plannen draagt, in plaats van verwerpt? Voor die vraag zag de jonge, nieuwe wethouder van Drachten, Nieske Ketelaar zich geplaatst, toen zij twee jaar geleden lid werd van het college van B&W.

Drachten is na Leeuwarden de grootste plaats in Friesland. In 1950 woonden er 10.000 mensen; nu zijn er ruim 44.500 inwoners. De groei die zich in de jaren vijftig, zestig en zeventig voltrok, toont nu haar keerzijde. De huizen uit die tijd voldoen niet meer, en vormen een bron van achterstanden. De wijk De Bouwen, met 3.300 inwoners, verdeeld over 2000 huis-houdens, is een van die oudere wijken in Drachten. De woningen moeten worden aangepast aan de veranderende behoeften van de huidige en toekomstige bewoners. Ook wil de gemeente ervoor zorgen dat er ruimte komt voor een mooi park, en voor water. Bovendien zullen de verkeerstromen in de wijk worden aangepast.

BEWONERS EN WIKKRAAD

Nieske Ketelaar: 'We wilden vanaf het begin draagvlak vinden voor onze plannen. Wij hadden in De Bouwen vijf ranke woontorens gepland. Heus niet zo hoog en groot hoor, maar toch werden het in de ogen van de bewoners bijna wolkenkrabbers. En dan is het verzet gauw georganiseerd. Toen heb ik de zaak omgedraaid en zijn we met de wijkraad, waarmee we intens en goed samenwerken, en de bewoners in gesprek gegaan. Ik heb gezegd dat de bewoners mochten mee denken, en ook nieuwe ontwerpen konden bedenken, maar dat we wel de doelstellingen moesten halen, namelijk een bepaald aantal woningen, voor verschillende doelgroepen en voldoende ruimte voor groen en water.'

Voor de ambtelijke organisatie en de woningbouwcorporaties betekende

dat een enorme verandering. De aanvankelijk plannen werden losgelaten en in samenwerking met de bewoners werden nieuwe ontwerpen gemaakt. De doelstellingen van de gemeente bleven overeind, maar in plaats van de 'ranke woontorens' ontstond er een volledig nieuw ontwerp, naar ieders tevredenheid.

KWETSBAAR OPSTELLEN

Henk Gomes, werkzaam bij het ministerie van Justitie en voorzitter van de wijkraad van De Bouwen, is enthousiast over de aanpak. 'Communicatie is niet informeren over wat er gaat gebeuren, maar betekent dat je moet luisteren en openstaan. Dat wil zeggen dat je je als college kwetsbaar durft op te stellen, en wilt luisteren naar suggesties en ideeën. Dat gebeurt hier nu fantastisch. Wijkbewoners zijn actief in werkgroepen en betrokken bij alle aspecten van de aanpak van de wijk. Bovendien worden de voorstellen van de bewoners opgepakt en uitgevoerd.'

BURGERS ZIJN NIET OVERAL TEGEN

Werden de plannen voor De Bouwen in Drachten nog ontwikkeld door de gemeente en de woningbouwcoöperaties, voor het naburige dorp Opeinde is het college een stap verdergegaan. Om de leefbaarheid van het kleine Opeinde (1700 inwoners) te garanderen moet daar een kleine, nieuwe wijk worden gebouwd. Via een digitale community aangevuld met nieuwe media is aan de bewoners van Opeinde gevraagd om plannen en voorstellen te ontwikkelen. Het karakter van de wijk moet duurzaam en vernieuwend worden. Na een inventarisatie van de (digitale) plannen en in nauw overleg met huidige en toekomstige bewoners wordt vervolgens een ontwerp voor de nieuwe wijk gemaakt. Uiteindelijk worden de plannen vastgesteld door de gemeenteraad. Nieske Ketelaar: 'Op die manier kun je als sociaaldemocraat je doelen stellen en draagvlak ontwikkelen in de samenleving voor noodzakelijke ontwikkelingen. Dan ontdek je dat de burgers niet overal tegen zijn, maar juist openstaan voor nieuwe perspectieven.'

PORTIEKPORTIERS

Zaanstad – Poelenburg, een wijk die dertig, veertig jaar geleden werd gebouwd voor de arbeiders van Zaandam, is een van de veertig krachtwijken. Er is een hoop te doen in Poelenburg, zoals in al die krachtwijken, maar hier, in Zaandam, is er bijzondere brigade actief, de Portiekportiers. Ze zijn ongelooflijk effectief in hun acties en meer nog, ze vormen de brigade van hoop en perspectief voor Zaandam.

In Poelenburg wonen veel nationaliteiten, tweederde van de bijna achtduizend inwoners hebben een niet-Nederlandse achtergrond. Wat kenmerkend is voor Poelenburg is de relatieve jonge bevolking. Meer dan gemiddeld wonen er mensen onder de 35 jaar; de groep van middelbare leeftijd is relatief kleiner. Bijna 9 procent van de bevolking is werkloos en bijna 15 procent is afhankelijk van een bijstandsuitkering. Dat alles gevoegd bij een verouderd woningbestand maakt Poelenburg tot een van die veertig krachtwijken.

KINDEREN EN JONGEREN

De woningcorporatie Parteon is een van de grote verhuurders in de wijk en initiatiefnemers van de Portiekportiers. Katinka Kahlman, beleidsmedewerker van Parteon: 'Kinderen en jongeren zijn belangrijk voor Parteon. Ze worden vaak vergeten, maar zijn erg bepalend voor een wijk. En wat hen ook bijzonder maakt, is dat zij hun wijk vaak anders beleven dan volwassenen. Uit Amsterdam kende ik de stichting de Bakkerij, die het idee van de Portiekportiers heeft ontwikkeld. En omdat uit onderzoek was gebleken dat de mensen in Poelenburg zich ergeren aan de vervuiling van de wijk, hebben we de stichting gevraagd dit concept voor Poelenburg te ontwikkelen en op te zetten. Zes weken later konden we de Portiekportiers in Poelenburg aan het werk zien.'

De Portiekportiers zijn 25 kinderen uit de wijk, tussen de 8 en 13 jaar, van verschillende nationaliteiten. In kleurige hesjes, met een petje op, maken ze de galerijen van de flats, de portieken, de omgeving tussen de flats en de speelplekken schoon. Wanneer ze op een galerij een vuilniszak zien staan, bellen ze aan en wijzen de bewoners terecht en dat heeft effect. En er is nog een belangrijk aspect aan de Portiekportiers. Wanneer bewoners niet of slecht Nederlands spreken, is er altijd wel een kind dat hun taal spreekt. Bovendien signaleren de kinderen ook mogelijke misstanden, die ze door kunnen geven aan hun begeleider, huismeester Edwin Tel.

DIPLOMA

Dieneke van Dijken, die het project vanuit de Bakkerij begeleidde: 'Wij geloven sterk in de kracht en de rol van kinderen in de samenleving en we zoeken altijd naar manieren om hen te betrekken, verantwoordelijk en belangrijk te maken. Zo hebben we ook de mensen van Parteon begeleid en de kinderen in Poelenburg opgeleid. Van de directeur van de woningbouwcorporatie hebben ze officieel een diploma ontvangen.'

Dat bleek voor veel kinderen enorm belangrijk. Ze komen, niet zelden, uit gezinnen waar ze weinig aandacht en ontwikkelingsmogelijkheden hebben. Portiekportier betekent dan ook wezenlijk iets voor ze. Elke woensdagmiddag zijn ze belangrijk, bovendien maken ze met hun huismeester en begeleider uitstapjes, bijvoorbeeld naar de politie of ze ontmoeten de minister.

Kahlman: 'We leren de kinderen kennen en ook hun thuissituaties. Soms zijn die zorgelijk. Maar door de contacten die de kinderen leggen, krijgen we weer inzicht in wat er achter de voordeur aan de hand is. Daarom ook staan we in contact met de gemeente en welzijnsorganisaties.' ■

5 vragen aan...

Tekst Thomas Bos Foto Tessa Posthuma de Boer

MARIJKE LINTHORST (56) is sinds 2003 Eerste Kamerlid namens de PvdA. Zij is zelfstandig onderzoeker en adviseur op het terrein van sociale en bestuurlijke vernieuwing. Als Eerste Kamerlid houdt ze zich bezig met Onderwijs en Koninkrijksaangelegenheden en ze is voorzitter van de commissie voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken. Tevens is zij vice-fractievoorzitter.

1 Typisch Marijke Linthorst?

Eigenzinnig. Mijn motto is altijd: "We moeten willen weten." Ik vind dat als er zich ergens problemen voordoen, we moeten willen weten wat er speelt.'

2 Waar moet meer aandacht voor komen binnen de politiek?

'Voor de uitvoering van beleid. Waar ik me aan erger is dat we beleid maken dat niet leidt tot de juiste resultaten of dat niet uitvoerbaar is en dan maken we weer nieuw beleid. De vraag is: hoe komt het dat het beleid niet werkt en wat is er voor nodig om het wel te laten werken? In Gouda, bijvoorbeeld, zou gekeken moeten worden waarom iemand die een buschauffeur bedreigt, niet direct wordt opgepakt. Dan blijf je geloven in je eigen beleid en kun je je eigen uitvoering onder de loep nemen in plaats van nog wildere dingen te bedenken. Dat zorgt voor rust'

3 Hoe beïnvloedt de politiek uw privé-leven?

'Ik heb voor mijn werk altijd dingen gedaan die te maken hebben met mijn maatschappelijke betrokkenheid. Of ik nou in Amsterdam iets doe aan het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, of in Den Haag bezig ben met een wetsvoorstel voor de kwalificatieplicht tot 18 jaar. In die zin bestaat mijn privé- en werklevens uit facetten die met elkaar samenhangen. Wat wel zo is, is dat ik ook in de Eerste Kamer wel eens compromissen moet sluiten die mijn thuisfront niet begrijpt. En dat kan tot heftige discussies leiden. Door een toenemend aantal mensen wordt de Eerste Kamer gezien als een Kamer van beroep. We worden gezien als laatste mogelijkheid een wetsvoorstel van tafel te krijgen.'

4 Waar heeft u slapeloze nachten van?

'Waar ik waarschijnlijk slapeloze nachten van zou moeten hebben is de huidige kredietcrisis, maar ik vind het een *Blessing in Disguise*. Ik maak me al veel langer druk over de macht van snelle geldverdieners en de toegenomen macht van onverantwoordelijke aandeelhouders. Het gaat alleen nog maar over graaien en groeien. In plaats daarvan zou er meer aandacht moeten zijn voor sociale waarden.'

5 Wat zijn uw ambities?

'Mijn eigen ambitie is het uitgangspunt van mijn oma, en die zei altijd "Kind, je moet de wereld altijd een beetje beter achterlaten dan je hem hebt aangetroffen." Dat vind ik een mooie ambitie die ook haalbaar is.'

Volgens de rijksinspectie zijn 15 van de 72 scholen in de Amsterdamse prachtwijken zwak. Maar volgens Lodewijk Asscher, wethouder Onderwijs in Amsterdam, zijn het er veel meer. Tijd om in te grijpen vindt hij, desnoods met middelen voor de wijkaanpak, want ‘de investeringen in de wijken hebben pas echt effect als de kwaliteit van het basisonderwijs verbetert’.

Het onderwijs moet weer onze trots worden

Je schooltijd is in alle opzichten een vormende periode. Denk maar aan de betekenis van die ene speciale leraar die iedereen wel heeft gehad. Het onderwijs is ook de belangrijkste weg om hogerop te komen, om een goede baan te krijgen en om volop te kunnen meedoen. Momenteel krijgen kinderen niet het onderwijs waar ze recht op hebben. In de grote steden is voor veel kinderen het onderwijs zelfs zo ondermaats dat ik met mijn collega's van Rotterdam, Den Haag en Utrecht een noodbrief heb gestuurd naar het kabinet.

Voorkomen moet worden dat onze kinderen met een enorme leerachterstand van de basisschool komen, op straat hangen in plaats van in de klas te zitten, en school verlaten zonder startkwalificatie waardoor ze gedoemd zijn tot een uitkering.

Ruim een half jaar ben ik nu wethouder Onderwijs. Voor die tijd had ik al veel passie voor het onderwijs en volgde ik het op de voet. Toch ben ik geschrokken van de situatie in veel klassen. Een dertigtal basisscholen is door de rijksinspectie beoordeeld als zeer zwak of risicovol. En in vergelijking met de andere grote steden doen de Amsterdamse scholen het minder goed. Onderwijs, hoor ik steeds in mijn gesprekken met schoolbesturen, daar gaat de gemeente officieel niet over. Maar onderwijs gaat over onze kinderen. En dus over de toekomst van onze stad. En dus ga ik me – noodgedwongen – meer bemoeien met de kwaliteit van het onderwijs.

Anderhalf jaar geleden sprak Amsterdam voor het eerst met de verantwoordelijke schoolbesturen over de zorgelijke situatie. En nu zijn we eindelijk zover dat we op schoolniveau gaan werken aan verbeteringen. Mijn controlevraag bij elk overleg: wat merkt een kind ervan in de klas?

In de overeenkomst tussen het Rijk en Amsterdam over de prachtwijken staat: ‘Amsterdam sluit een convenant met de schoolbesturen primair onderwijs, waarin overeengekomen wordt dat in 2010, naar het oordeel van de Onderwijsinspectie, er geen (zeer) zwakke basisscholen meer zijn in Amsterdam.’

Dat is mooi want in de Amsterdamse prachtwijken staan 72 scholen en 15 daarvan zijn volgens de rijksinspectie zwak. Maar ik ben van mening dat we de lat hoger moeten leggen.

Om uit kinderen te halen wat erin zit, is meer nodig. Daarom neem ik de volgende drie minimumnormen als uitgangspunt:

- Een school moet minimaal een gemiddelde Cito-score halen van 534. Daarmee wordt een leerling zonder aanvullend gesprek toegelaten voor het vmbo-t. De boodschap van de school is dan: ‘Ouders, gemiddeld is iedere school in staat uw kind op te leiden tot vmbo-t niveau’ (het Amsterdams gemiddelde is 536,9).
- Het aantal kinderen waarvan de score niet meetelt in de gemiddelde Cito-score (omdat hun leerachterstand groter is dan anderhalf jaar) is niet hoger dan 20 procent (Amsterdams gemiddelde 22 procent). De boodschap luidt: ‘Ouders, in een klas van 25 leerlingen zitten er hooguit 5 met een leerachterstand van meer dan anderhalf jaar.’
- Iedere school geeft minstens 25 procent van zijn leerlingen een havo-vwo-advies (Amsterdams gemiddelde 46 procent). De boodschap: ‘Ouders, in iedere klas van 25 leerlingen hebben er 6 een havo/vwo-advies.’

Door deze drie normen – die door veel ouders bewust of onbewust gebruikt worden bij hun schoolkeuze – op de Amsterdamse scholen toe te passen, ontstaat een heftiger beeld van het niveau van een aantal scholen in Amsterdam. Wat is de situatie in de 61 basisscholen in de prachtwijken?

- 47 basisscholen hebben een gemiddelde Cito-score lager dan 534.
- 61 basisscholen hebben meer dan 20 procent leerlingen, waarvan de score niet meetelt in de Cito-score (bij 16 scholen ligt dit percentage boven de 40 procent!).
- 29 basisscholen geven minder dan 25 procent havo/vwo-adviezen.

Kortom: op de 72 basisscholen in de Amsterdamse prachtwijken zitten duizenden kinderen, die we op minimaal 40 scholen tekort doen. Dat is onacceptabel.

Ik ben in gesprek gegaan met schoolbesturen en het Rijk. Want hoe kan dit? Wat gaat er mis? Wat belemmert scholen? Hoe kan ik helpen? Juist in deze wijken verdient het basisonderwijs extra aandacht. Versta mij wel: op al die scholen,

'Onderwijs gaat over onze kinderen. En dus over de toekomst van onze stad'

en zeker ook in de moeilijke wijken, lopen docenten zich iedere dag het vuur uit de sloffen voor 'hun' kinderen. Die docenten verdienen het om gesteund en gestut te worden. Maar zij verdienen het ook dat hun cynische collega's, die er helaas ook zijn, weer worden aangesproken op de resultaten in de klas.

Nederland investeert 1 miljard in de onderwijsalarissen. We investeren landelijk 200 miljoen in de verbetering van het voortgezet onderwijs. We hebben landelijke verbeterprogramma's voor rekenen en lezen in het basisonderwijs. En in Amsterdam hebben we er nog 5 miljoen voor onze verbeteraanpak bijgelegd. Maar gaat het om geld alleen? Ik vind dat we meer moeten doen. In Amsterdam werken we met een team van experts die de scholen bezoeken die meedoen aan het Amsterdamse verbeterprogramma. Het zijn veelal oud-inspecteurs die weten hoe de praktijk eruit ziet. En die zien nogal wat zaken die voor verbetering vatbaar zijn. Maar dat kunnen de leraren niet alleen. Die hebben de beste ondersteuning nodig die ze maar kunnen krijgen. In sommige gevallen betekent het dat scholen de noodzakelijke verbeteringen niet kunnen realiseren als niet forse veranderingen in het

management en het personeel plaatsvinden. En natuurlijk kost het geld. Veel geld. Allereerst zijn de schoolbesturen zelf aan zet. In welke mate kunnen zij de extra kosten financieren. De kwaliteit van het onderwijs is tenslotte hun eerste verantwoordelijkheid. Maar ook het Rijk en de gemeente moeten doen wat ze kunnen.

Wat nu als schoolbesturen, het Rijk en de gemeente gezamenlijk niet de miljoenen voor het basisonderwijs bij elkaar kunnen krijgen? Wat mij betreft gebruiken we dan ook middelen voor de wikaanpak. Want hoe prachtig en inspirerend de wikaanpakplannen ook zijn, al onze investeringen zullen pas echt effect hebben als de kwaliteit van het basisonderwijs verbeterd. Het is onze opdracht om samen de scholen zo te verbeteren dat al het talent wordt opgespoord en tot ontwikkeling wordt gebracht. De beroepseer van de leraar, de trots van de school die het goed doet, de trots van ouders op hun kinderen en het zelfvertrouwen van kinderen op een goede school. Die mentaliteit is nodig om het onderwijs weer de trots te maken van onze wijken. Ik roep iedereen op om daaraan mee te werken. Vele duizenden kinderen zullen daar jaarlijks van profiteren. En daarmee de wijk en de stad. ■

RELUS TER BEEK

1944 - 2008

Op 29 september overleed Relus Ter BEEK. Al op zijn achttiende werd hij lid van de PvdA, negen jaar later zat hij voor de PvdA in de Tweede Kamer, waar hij zich ontwikkelde als specialist op het gebied van de buitenlandse politiek. Ook was hij minister van Defensie in het derde kabinet-Lubbers. In 1995 werd hij commissaris van de koningin in Drenthe. Ed van Thijn blikte op zijn begrafenis terug op hun jaren samen in de Tweede Kamer.

Relus, met wie ik vanaf 1971 in de Kamer en het partijbestuur jarenlang lief en leed heb gedeeld, zag er zo op het oog uit als een knuffelbeer. Een gulle lach, goedmoedig, beminnelijk en hij had ook wel zijn aardige kanten. Maar vergis je niet! Achter dat pantser van beminnelijkheid ging een door-gewinterde politicus schuil, een scherp debater, een harde onderhandelaar, een man met een feilloze intuïtie voor het momentum en dan toesloeg. Hij was een gevreesd en gezaghebbend parlementariër. De *Angstgegner* van Bolkestein zei deze tegen zijn biografen.

De moties van Relus werden altijd net wel of net niet aangenomen, meestal net niet, maar ze zorgden wel voor spanning en sensatie en gingen altijd over hoofdzaken, non-proliferatie, anti-apartheid, Urenco en dergelijke.

Een keer voelde Van Agt zich zo in het nauw gedreven dat hij overging op Latijn. De motie (over Urenco) was in strijd met het volkenrecht, waardoor Van Agt zich beriep op *rebus sic stantibus*.

Wij, allemaal maar gewone hbs-ers, waren compleet in verwarring. Relus heette voortaan *Relus sic stantibus*.

Relus was een echte sociaaldemocraat; beginselvast als het kon, flexibel als het moest en dat moest vaak. In de partij was Relus, alhoewel van Nieuw Links, later de Steenwijkgroep, een compromissenbouwer. Tijdens de drie nachtelijke vergaderingen over Keerpunt '72 wist hij met zijn trouvaille, het

voorwaardelijk lidmaatschap van de NAVO, de boel bij elkaar te krijgen, ondanks een woedeaanval van zijn Godfather, André van der Louw, die hem veel pijn deed.

Ook in de hectische jaren daarna wist hij altijd wel weer een nieuwe tekst te bedenken. Een keer heb ik hem diep gekwetst door hem midden in zo'n briljante tekst het woord te ontnemen, omdat de vergadering uitlep. Woedend was hij, maar die woede was niet van lange duur. Ook nooit bij mij trouwens. Op Relus kon je eenvoudigweg niet kwaad zijn en zeker niet kwaad blijven. Hij had nu eenmaal iets ontwapenends waar vriend en vijand (*if any*) niet tegen opgewassen waren.

In de politiek maak je weinig vrienden – en helernaal niet in je eigen partij – maar Relus was een uitzondering. Bij mij ontstond dat vriendschapsgevoel niet eens tijdens de vele gezellige uren die wij 's avonds laat in het Haagse hebben doorge-

bracht (Relus was een gezelligheidsdier) maar tijdens een werkbezoek, lang voordat hij hier in Drenthe commissaris van de koningin werd, aan Kamp Westerbork. Toen bleek mij zijn feilloze antenne voor menselijke gevoelens. Toen hij bemerkte dat dit voor mij geen standaardbezoek was, legde hij zijn hand op mijn arm en zei iets van 'Kom op maatje'. Vanaf dat moment waren wij maatjes. Zo nam ik zaterdag 27 september afscheid van hem en zo doe ik dat nu ook.

Bedankt maatje.

Ed van Thijn

Ook politiek leider Wouter Bos is geschockt en diep bedroefd door het overlijden van Relus ter BEEK. 'Met het overlijden van Relus ter BEEK verliest de PvdA een hartstochtelijk, betrokken en loyaal bestuurder en politicus. Als bestuurder zag hij het als zijn opdracht de politiek dicht bij de mensen te brengen. Als politicus liet hij zich kennen als een origineel en tegendraads denker voor wie solidariteit altijd een internationale betekenis had.'

De PvdA begint deze feestmaand december met de mogelijkheid om iemand een PvdA-lidmaatschap cadeau te geven. Ook gedurende het jaar 2009 blijft dit mogelijk zodat u ook voor andere gelegenheden zoals een verjaardag of pensionering een lidmaatschap cadeau kunt doen.

Geef een PvdA lidmaatschap cadeau!

Iedereen, lid of geen lid, kan bijgaande bon invullen of de cadeaubon bestellen via www.pvda.nl en een lidmaatschap ter waarde van € 25,- cadeau geven.

De cadeaubon wordt na betaling verzonden naar degene die de bestelling doet, de begünstigde moet ter bevestiging een gedeelte terugsturen naar de PvdA waarna het lidmaatschap geactiveerd wordt. Dit cadeaulidmaatschap eindigt automatisch na 1 jaar, tenzij de ontvanger zelf aangeeft lid te willen blijven*.

Met een PvdA lidmaatschapcadeau slaat u twee vliegen in één klap: u verrast een vriend, vriendin of familielid en de PvdA wordt een lid rijker!

* Ook kan het lidmaatschap eerder eindigen in het geval de ontvanger schriftelijk te kennen geeft dit niet meer op prijs te stellen, waarbij echter geen terugval van geld mogelijk is.

U kunt deze antwoordkaart in een ongefrankeerde envelop sturen naar: Partij van de Arbeid, Antwoordnummer 3989, 1000 PA Amsterdam

ANTWOORDKAART JA, ik geef iemand een lidmaatschap cadeau.

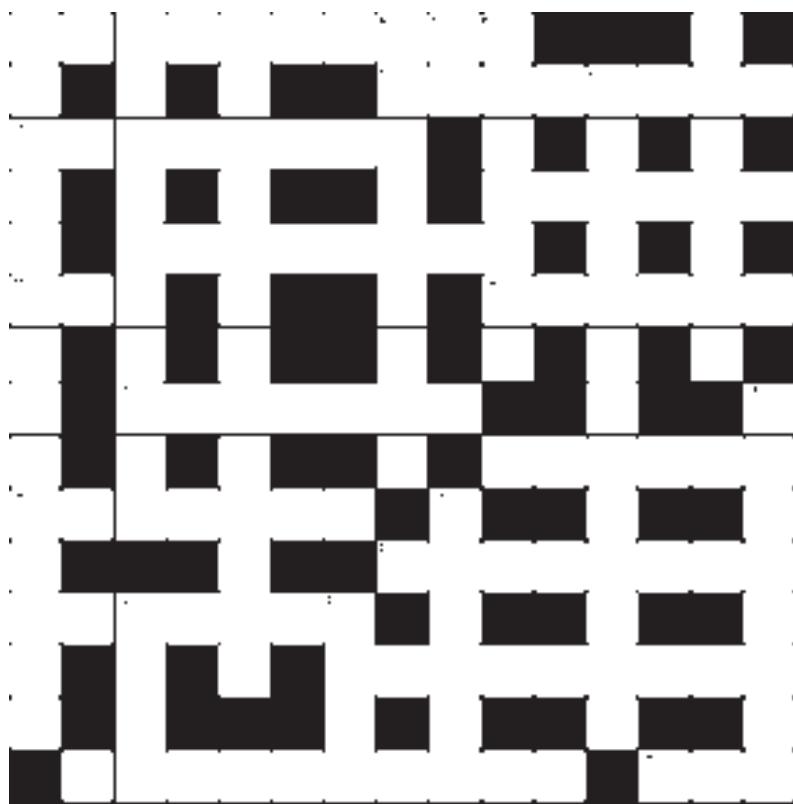
Ik machtig de PvdA om eenmalig € 25,- van onderstaand rekeningnummer af te schrijven

Naam
Adres
Postcode
Woonplaats
Telefoon
E-mail
Bank- of gironr.

(de cadeaubon wordt na betaling naar dit adres verstuurd)

Plaats
Datum

Handtekening

OPLOSSINGEN BREINBREKER 24: **Horizontaal:** 1. De man met de hamer; 7. Ideeënbus; 11. Sodom; 12. Eetgelegenheden; 13. Dertiende maand; 15. Ademnood; 16. Rus; 17. In; 19. Steekspel; 22. Ei; 23. NL; 24. Is; 26. NCW; 28. Stapel; 29. Te; 30. Stafmedewerkers **Verticaal:** 1. Duimen draaien; 2. Meesterzet; 3. Man; 4. EO; 5. Mededinger; 6. Rijmen; 8. Eredienst; 9. Bijeenkomen; 10. Steven; 11. Schaakmeester; 14. Bosatlas; 18. Nicht; 20. Klare; 21. Piste; 25. Opoe; 27. Ram

Breinbreker 25

HORIZONTAAL: 1 + 7 vertikaal. Gemiddeld gezien bent u de dupe van financiële instellingen (4+2+4+7); 8. Hoor! Er staat een dief voor de deur (8); 10. Importeren deden wij per schip (8); 11. Geen buitenrace (6); 12. Voor het college het beste advies (8); 13. Dronken schaap (3); 14. In de put door zo'n commando voor het eten (6); 15. Dat cadeautje was een feit (7); 17. Inpakpapier voor irritante mensen (6); 18. Verdwenen rijk in de polder (7); 20. Niet iets in de buurt kopen (8) 21. tientonneer (7); 24. Willem-Alexander heeft er twee, wij kunnen er 1x per jaar naar toe; 25. Stroomt blauw bloed door het kwetsbare gebied (5+5); 26. Tamme schrijver (3)

VERTICAAL: 1. Naar de hemel of de hel? (7+7); 2. Kun je voor armoede een brevet halen? (10); 3. Dat komt al raar genoeg over (3+4+6); 4. Supporter tics (9); 5. bumpersticker (1+1); 6. Op deze eilanden zijn de laarzen en tassen belastingvrij (7); 9. Is zeer gehecht aan zijn koeien (13); 16. Tinnen lenzenhouder in een handomdraai (8); 19. Deze vis heeft toestemming om te paren (6); 22. Het maakt niet uit, de buitenkant is toch het zwaarst (4); 23. Op zijn top is de redding nabij (4)

Stuur uw oplossing **vóór 10 januari** naar PvdA, redactie *Rood*, Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam. De winnaar ontvangt het boek *Het Surinaamesyndroom, de PvdA tussen Den Haag en Paramaribo* van John Jansen van Galen.

DE PRIJSWINNAAR VAN DE BREINBREKER IN HET VORIGE

NUMMER IS: Misj Brouér uit Blaricum. De PvdA-paraplu en sjaal zijn onderweg.

Bedenkt u puzzles? Mail ons: rood@pvda.nl!

PRIJSVRAAG WIE ZIJN DIT?

Foto Lizzy Kalisvaart

Weet u wie dit zijn? Stuur uw oplossing vóór 10 januari naar: PvdA, redactie *Rood*, Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam of mail uw oplossing naar rood@pvda.nl.

In de volgende editie van *Rood* vindt u de uitslag. De winnaar ontvangt het boek *De toekomst van het koninkrijk, Over de dekolonosatie van de Nederlandse Antillen* van John Jansen van Galen.

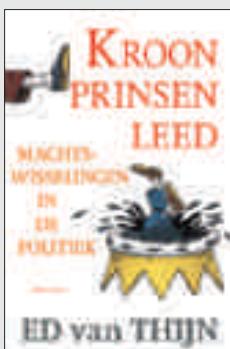
De oplossing van prijsvraag uit *Rood* nummer 5:
1. Frans Timmermans
2. Harm Evert Waalkens
3. Frank Heemskerk
4. Angelien Eysink

De winnaar van de PvdA-paraplu en sjaal is Y. Bouma uit Beverwijk.

KROONPRINSENLEED

Zolang de politiek bestaat, zijn er politieke leiders. En zolang er politieke leiders bestaan worden zij opgevolgd. Zo'n machtwisseling verloopt zelden soepel: de top en subtop van partijen hebben hun eigen voorkeuren, achter de schermen worden machtsspelletjes gespeeld, de zittend leider wil vaak van geen opstappen weten of de voorganger blijkt voor de nieuwe leider soms meer dan een geest uit het verleden.

In het boek *Kroonprinsenleed, machtwisselingen in de politiek*, omschrijft Ed van Thijn helder en met veel humor een aantal van deze na-oorlogse leiderschapswisselingen. Zo leest u hoe Angela

Merkel door toeval en gedurfde beslissingen de opvolger kon worden van Helmut Kohl, hoe Brown na jaren en jaren wachten eindelijk uit de schaduw kon treden van zijn Tony Blair en hoe Lubbers en zijn beoogde opvolger Brinkman elkaar bijna letterlijk de tent uitvochten. Het bijzondere van Van Thijns boek is – buiten het feit dat het lekker ‘weg leest’, een meer dan welkome afwisseling in het genre van politieke boeken – dat het lijkt alsof Van Thijn overal bij is geweest. Tot in de meest geurige, kleurige en smeulige details omschrijft hij de spanningen, spelletjes en gevoeligheden die bij partijen in binnen- en buitenland speelden bij de machtwisselingen. Helemaal op dreef is Van Thijn als hij de machtwisselingen ook écht van dichtbij heeft mee gemaakt. De lezer zit onzichtbaar op de eerste rij wanneer Lubbers en Brinkman ruziën, Vondeling plaatsmaakt voor Den Uyl en Melkert het pas overgedragen stokje van Kok weer afgeeft na de zware verkiezingsnederlaag in 2002. Het boek wint aan kracht doordat Van Thijn er niet voor terugdeinst in deze hoofdstukken ook zijn eigen rol, emoties en gedachten te omschrijven. Al met al is *Kroonprinsenleed* een prachtig boek, dat zeker voor een PvdA'er eigenlijk niet in de boekenkast mag ontbreken.

Michiel Reijnen

Kroonprinsenleed, machtwisselingen in de politiek, Uitgever: Augustus, ISBN: 9789045701875, Prijs: € 18.90

Rood

November

Vrijdag 21

Forumbijeenkomst over zelfstandigen en zelfstandigen zonder personeel (ZZP'ers), met onder anderen Jan Cremers, PvdA-Europarlementariër en Mei Li Vos, PvdA Tweede Kamerlid. 13.30-18.00, Almere. www.pesdelegatie.nl

Donderdag 27

Publieksbijeenkomst over gezondheidszorg in Nederland en Europa, met onder anderen Dorette Corbey, PvdA-europarlamentariër. Avonddebat, Den Haag. www.pesdelegatie.nl

December

Woensdag 10

Debat in het teken van de uitbreiding van de EU, de relatie met Afrika, de gevolgen van de uitbreiding voor de Nederlandse arbeidsmarkt en de kredietcrisis. Georganiseerd door AMS, EVS, internationaal secretariaat en PvdA Amsterdam Amsterdam, Felix Meritis, 19.30-22.00 uur. www.alfredmozerstichting.nl

Donderdag 11

Publieksbijeenkomst over drugsoverlast in grensgemeenten, met onder anderen Lily Jacobs en Jan Marinus Wiersma. Avonddebat, Breda. www.pesdelegatie.nl

Vrijdag 12

Publieksbijeenkomst over bluecard en kennis-migratie, met onder anderen Ermine Bozkurt. Avonddebat, Delft. www.pesdelegatie.nl

Maandag 15

Den Uyllezing: Lessen voor sociaaldemocraten over de Internationale kredietcrisis. De lezing wordt in het Engels uitgesproken door Willem Buiter, hoogleraar European Political Economy aan de London School of Economics and Political Science. Amsterdam, Rode Hoed, Keizersgracht 102, 20.15 uur. www.pvda.nl

Zaterdag 20

Politieke Ledenraad: meer info www.pvda.nl

Maart 2009

Zaterdag 14

PvdA-congres. Binnenkort meer info op www.pvda.nl

Ledenblad van de Partij van de Arbeid
5e jaargang • nummer 6 • december 2008

Colofon

Rood is het positief/kritische ledenblad van de Partij van de Arbeid waarin leden van de partij centraal staan. Leden worden van harte uitgenodigd te reageren op de inhoud van *Rood* en de redactie van ideeën, suggesties of-kopij te voorzien. *Rood* verschijnt zes maal per jaar en wordt gratis verspreid onder de leden van de PvdA in een oplage van 63.000-exemplaren. Niet-leden kunnen een abonnement aanvragen via de ledenaanbestuur (ledenaanbestuur@pvda.nl of 0900-9553). *Rood* verschijnt ook in gesproken vorm voor mensen met een lees-handicap. Info: FNB, tel.: (0486) 486486.

Partij van de Arbeid
Herengracht 54 / Postbus 1310
1000 BH Amsterdam
0900-9553 (lokaal tarief) / www.pvda.nl

Redactieadres:
Postbus 1310, 1000 BH Amsterdam
rood@pvda.nl

Redactie:
Angelina Scalzo (*samenstelling en eindredactie*),
Jan Schuurman Hess, Michiel Reijnen,
Ottolien van Rossem

Eindredactie:
Roselie Kommers

Art direction en vormgeving:
Studio Pollmann, Amsterdam

Medewerkers aan dit nummer:
Lodewijk Asscher, Eric van den Berg, Thomas Bos, Wouter Bos (*column*), Michael Juffermans (*Brinbreker*), Lilianne Ploumen, Hugo Priems, Ed van Thijn

Fotografie:
De Beeldredactie, Mark van den Brink,
Hollandse Hoogte, IISG, Lizzy Kalisvaart,
Tessa Postuma de Boer

Cartoon:
Peter Pontiac, Amsterdam

Illustratie:
MokerOntwerp, Amsterdam

Lithografie:
Grafimedia Amsterdam

Drukwerk:
vdB / Print Support, Bloemendaal

Rood verschijnt onder verantwoordelijkheid van het partijbestuur.

Overname van (delen van) artikelen, foto's of illustraties alleen na uitdrukkelijke toestemming van-de-uitgever.

ISSN 1574-2733

Obama

Het was een feest. De overwinning van Obama. Een feest voor progressieve wereldwijd. Een feest voor Amerikanen. Een feest voor Afro-Amerikanen. Een feest voor politici die zo graag wilden zien dat een boodschap van hoop het wint van *dirty campaigning*. Beleidsmatig zou het allemaal nog best tegen kunnen vallen wat Obama gaat doen. Wij zijn geneigd Amerikaanse liberalen als halve Europese socialisten in te schatten, maar in de praktijk zijn ze vooral Amerikaans. En dus van links tot rechts meer individualistisch, minder internationalistisch en meer marktgericht ingesteld dan ons lief is. Dat zal ongetwijfeld ook voor Obama gelden. Komt nog eens bij dat hij een internationaal politieke en binnenlands economische erfenis toegeschoven krijgt waar hij zijn handen vol aan zal hebben.

Dat mag allemaal zo zijn, het was en bleef een mooie dag. Ook en misschien wel vooral omdat de *American Dream* voor de hele wereld zichtbaar werd. Ook een zwarte Amerikaan kan president worden. In een land waar één generatie terug zwarte Amerikanen nog achter in de bus moesten zitten. En die Amerikanen konden nu op Obama stemmen.

Ik vond het prachtig om te zien hoe dat feit door heel Amerika heen gevierd werd. Bij blank en zwart. Bij Republikeinen en bij Democraten. Het was groots dat John McCain er ook bij stilstond.

Af en toe moest ik er aan denken dat we in Nederland Aboutaleb hebben die als eerste Marokkaanse Nederlander burgemeester van zo'n grote stad als Rotterdam wordt. Maar dan valt het ook meteen op dat zo iets hier niet gepaard gaat met een vergelijkbare trots als in Amerika. En wat me ook opviel was het volgende. In de straten van Amerika werd door veel zwarten uitzinnig gejuicht. Ze riepen niet 'proud to be black' of 'proud to be African' maar ze riepen allemaal 'proud to be American'. In Nederland heb ik vanuit de Marokkaanse gemeenschap bij de benoeming van Ahmed veel mensen horen zeggen dat ze trots waren op hun Marokkaanse wortels, maar slechts heel weinigen dat ze die dag trots waren Nederlander te zijn.

Hier kunnen we echt iets van Amerika leren. Een beschaafde vorm van nationalisme, van nationale trots, is ook iets wat ons niet zou misstaan. En het zou ons moeten helpen om etnische en religieuze kloven te overstijgen. Net als Obama.

Wouter Bos, politiek leider

De volgende *Rood* verschijnt begin februari

PARTIJ VAN DE ARBEID